

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Kolmapäeval, 7. nov. 1973

Nr. 86 (3874)

15. aastakäik

Rezhiim Eestis ei salli pikka juust ega närimiskummi

Tavaliselt peame arenevat noorsoo huligaansust ja koolide distsipliini kadumist tüüpiliselt läänemaiseks nähtuseks. Kuid tutvudes näit. olukorraga okup. Eestis, selgub, et ka seal on paralleelseid nähteid. Kooliõpetajad on seal enamikus naised, kelle sõnast korra pidamiseks harva aitab ja kel muud karistamisvõimalust ei ole. Ka õppetase on langenud, mida põhjustab kehtiv n.n. õppe-educuse-protsent, mis tähendab seda, et õpetajatel on õigus iga klassi kohta anda vaid paar alaväärtuslikku hinnet, olgu lapsed kui laisad tahes.

Rezhiim kardab kangesti noorte läänestumist ja ilmselt selle tõttu tuleb õpetajail pidada ka koolides — sin juba partei õnnistusega — võitlust noorte kange tähtsuse vastu kasvada da pikki juukseid. Reeglilis on, et juuksed ei tohi tulla üle kõr vade ning et krae ja juuste va

hel peab kukal vaba olema kahe sõrme lauses. Kui mõne noo ruki juuksed hinnatakse liiga pikkadeks, siis võib kooli direk tor või tavalinegi õpetaja (par tel heaks kiitmisel) õpilase pea masinaga päris paljaks ajada. ja tänavapildis näebki üsna sageli selliseid paljaks pöetud

peaga noori. Ka millitsamees võib tänavalt pikajuukselise poisi millitsajaoskonda viia, kus siis koostatakse akt tema juuksuri juurde saatmise kä suga või lihtsalt pöetakse juuk sed kohapeal maha.

Kuid on tõsisemaidki noorsoo

Järg lk. 7

Metsaülikool Euroopasse 1974 suvel?

TORONTO (EPL) — On võimalik, et 1974 aasta Metsaülikooli kursus ühekordselt korraldatakse Euroopas, et seda kättesaadavaks teha ka Rootsis j.m. elunevatele eesti noortele. Augustis Kotkajärvel Kanadas toimunud Metsaülikoolis kergitati mõte järgmise kursuse pidamiseks näit. Soomes. Nüüd on "maakuulajana" seal Metsaülikooli juhatuse liige dr. Ahto Palm-Leis. Kiisimuses seisab muidugi, kuidas soomlased vaatavad sellisele eestlaste kursusele nende olukorras. Alternatiiviks võiks olla ka Rootsi.

Metsaülikooli sisulist tööd on aastate kestel raskendanud eestirahvakultuuri asjatundjate — humanitaaralade teadlaste vähesus Ameerika mandri üli koolides. Asja lehandamiseks kutsuti Rootsis lektoriks dr. Gustav Ränk 1972. a. suvel ja kahel korral on katsutud kohale tuua dr. Ilmar Talvet Turu üli koolist, mis mõlemal korral ebaõnnestus dr. Talve sealsete kohustuste tõttu.

Nii tekkiski mõte MÜ ühe kordseks üleviimiseks Euroo passe, kusjuures kõne alla tulid võimalike kohtadena Soome ja Rootsi.

Rootsi eeliseks on eestlaste kasutuses olevate laagriplatside olemasolu. Sama on ka Soomes, kuigi paigad ei kuulu eestlastele. Augusti lõpul on suvitus- ja laagrihooneid Soomes

praktiliselt lõppenud ja kohad vastavaks ürituseks on vabad.

Suure lisandina tulevad Soomes juurde muuseumid ja arhiivid, mis talletavad rikkalikult eesti materjale. Soome teadlaste hulgas on paljusid, kes valda vad eesti keelt ja kelle erialaks on just eesti kiisimused.

Kuna Soome on Rootsis elu nevatele eesti noortele sama kättesaadav nagu Rootsi Länu ja ja läänepiirkonnad, siis ei ole sealsetel osavõtjatel ras ku si.

Kanada ja Ameerika eesti noored on virgad reisijad ja enamus MÜst osavõtjaid on juba ühel või rohkemal korral külastanud Euroopat ja sageli ka Soomet. See kordne MÜ kursus oleks seega ühendatav P. Euroopa matkaga.

Õeldud Göteborgis: Raamatu püsimise otsustab eesti lugejaskond ise

GÖTEBORG (EPL) — Eesti raamatukuu juhutati sisse Göteborgis, kus 28. ok toobril Kristiine koguduse saalis toimunud kirjanduslikul suureel tähistati kirja nik Arvo Mägi ja Valev Uibopuu 60-aasta-juubeleid. Arvi Moor, avades üritust, tu letas meelde, et raamatukuu novembris on määratud meenutama raamatu, kui vaimse vahendi osatähtsust eesti rahva kultuurielus. Eesti raamatu püsimise ot sustavad tema tarvijad — eesti lugejad ise.

— Emakeelne raamat on meile maapaos vahendiks emakeele säilitamisele ja ka õppimisele, ainult emakeeles mõistab inimene elunähtuste sügavaimat tõe. Kui me ai nuüks selle teadmisesse raa matukuu emakeelsesesse raa matusse suhtume ja sellest aspektist raamatule tähelepanu osutame, siis oleme oma üle sande raamatukuu suhtes üsna korralikult täitnud, ütles Arvi Moor erakordselt arvukalt ko

gunenud publikule — saal oli täidetud viimse võimaluseni.

Juubilaridest oli kohal Arvo Mägi, kuna Valev Uibopuu oli takistatud sõitmast. Ta oli saanud aga kirjaliku tervitu släkituse:

— Tervitan Göteborgi eesti raamatusepru moto all "hõc kerna skali tala, hüllorna skali tigi", mis peaks eestikeses tõlkes kõlama: "Kirjanikud vaikigu, raamatud rääkigu". Kirjanikud on surelikud, ent

mõned raamatud võivad elama jääda, kui lugejaskond neid selleks õigustatud lelab olevat.

Suaree kavas olid tegevad ka Göteborgi eesti algkooli õpila sed. Koolijuhataja Eero Tarju se juhatusel esitasid kuenda klassi viiespillmängijad Brahmsi "Hällilaulu" bea kor daminekuga ja publik oli tänu lik, et kool esinevate õpilaste kaudu on kaasas eesti kultu riürituses.

(Vta järg lk 7)

Eesti neiu kadus

Rootsi ajakirjanduse teatel on juba üle kuu aja jäljetult kadu nud 20-ne aastane eesti neiu Laine Mägi Nyköpingist, kes viibis Pariisis keelt õppimas ühes perekonnas ja kes enne koju pöördumist sõitis ühe ameerika noormehega puh kama Saint Tropezi suvitu skohta Vahemere ääres.

28. septembril said Laine Mägi vanemad kaardi, mis oli saadetud Mallorca saarelt ja seal lõpevad jäljed.

Esloni välis- edud

Falköpingi noor eesti male taja Jaan Eslon, üks paremaid Rootsi male järeikasvus, on viimasel ajal tublilt esinenud ka rahvusvaheliselt, näit. mõne aja eest tubli panusega Shveit sis Berni juubeliturniiril. Nüüd esines ta Itaalias Rimini, kus ta tuli teiseks rahvusvahelise meistri Mariotti järele 6 punk tiga 8-st võimalikust. Eslon võitis m.h. tugevat itaallast Tataid, kes on selle turniiri võitja olnud viis korda.

Göteborgi kirjandus-suareelt. Vasakul kirjanik Arvo Mägi, toimetaja Arvi Moor, kirjandusarvustaja Helmi Eller ja deklamaator helgi Laussen. (EPL-foto Kopler)

EPL

Kolmapäeval, 7. nov. 1973

Usaldatav?

Miks peetakse vpk-d (võimustatud kommunistliku) nii kardetavaks? Selle küsimuse tõstis üles suurleht Dagens Nyheter tervet lehekülge katvas vaatluses, kus anti ülevaade kommunistliku partei ajaloost Rootsis üldiselt objektiivselt sõnastuses ja lasti juhtivatel demokraatlike erakondade esindajatel avaldada oma arvamist ja vpk-liidri C. H. Hermanssoni vastata intervjuu vormis.

Vastustest selgub, et hetkel ei peetagi kommunisti rootsi poliitika nii kardetavaks — sotsiaaldemokraatide erakonnasekretär Sten Andersson loeb neid koguni "demokraatlikult usaldatavaks", tsentrumerakonna abiesimees Johannes Antonsson omakorda leiab, et nad vähemalt "ei ole ebausaldatavad selle sõna tavapärase mõistes", kuna folkpartiet juhtiv inimene Per Ahlmark arvab, et kuigi Hermansson ennast usaldada ei tohi, siis on ometi "teatavalt vpk-mehi", keda võib usaldada. Välispoliitiliselt täiesti ebausaldatavaks peab vpk-d ainult moderaatide juht Gösta Bohman, tuleb märkida, et tegemist on ikka sama parteiga, kes ülistas Stalinit ja tema hirmutegusid.

Nagu eelnevalt selgub, on kommunistid õnnestunud kuue vahetamine pärast Stalinit ja nimevahetamisega 1967 koguni jätta muljet, nagu varem Moskva juhtid erakond oleks muutunud iseseisvaks ja rohkem demokraatlikuks. Kahtlemata on selles osavas opiniooni kujundamises olnud olnud erilisi teened vpk praeguse liidri C. H. Hermanssoni, kelle leeb ülesastumine ja kultuurne maneer tugevasti on avaldanud mõju väljapoole, seda koos mõningate taktikaliste põhjustel toimunud "hukamõistmistega" Moskva suunas (näit. Tšehhi invasiooni ajal), mis aga kiiresti on muutunud taasasutamise Moskva linile (ka tšehhi küsimuses).

Igal juhul on avalik arvamine niivõrd olnud mõjustatud, et praeguses n.n. II-afääris on kommunistid jubenud juba nõuda pääsu ka riigikaitset puudutavatesse organisatsioonides ühel alusel demokraatlike erakondadega. Saajaluses on vihkatanud mõtted, et ka rootsi vastuluure peaks olema neut-

raalne selles mõttes, et ta peaks koostööd arendama mitte ainult demokraatliku läänega, vaid ka kommunistlike diktatuuririikide GRU- ja KGB-organisatsioonidega. Mõtteid mida mõnigi järele mõtlema peab "loogilisteks", unustades, et Rootsi siiski on ikka veel demokraatia ja igasugune koostöö diktatuuridega tohiks selpeparat olla automaatselt võimatu.

Kas vpk on usaldatav demokraatlik erakond? Parteisekretär Hermansson ise ruttab DN-intervjuus seda kinnitama, kaevates, et tema erakonda on "süütuks jälitatuks" ja "mustusega visatuks" nii sõja ajal kui järgnenud külmade sõjas. Etteheited Stalini kaitsmise ja N. Liidule jälgimise suhtes on olnud liialdatud — kelle poole pidanuks siis kommunistid hoidma kui mitte ainsa kommunistliku riigi poole, küsib Hermansson süütuks. Kommunistliku riigi poole, kes vajas sõja alguses aga enese relvastamiseks ja sellepärast sõlmis mittekallaletungipakti Hitleriga, keda lääneriigid katsid äsitaada Moskva vastu. Hermanssoni kirjelduses olevat "ajalooliselt kindlaks tehtud", et Stalini-Hitleri pakt, mida rootsi kommunistid toetasid, ei olnud mingi teiste rahvaste orjastamise kokkulepe, vaid ainult ajavõitluse küsimus.

Hermansson, kes ise astus kommunistlikku parteisse just a. 1941, kui Stalini rezhim oli veriseim, läheb siin oma silu-mispüüdlus liiga kaugale. Nii kaugale, et ka DN pidas vajalikuks juhtkirjaliselt tema ajaloorkirjutamist korrigeerida. Ajalooliselt on nimelt kindlaks tehtud (läänes ja seda leitud dokumentidega), et Stalini-Hitleri mittekallaletungilepingu salajane lisaprotokoll just ei olnud mitte midagi muud kui teiste rahvaste ikestamisest. Hitler andis N. Liidule "vabad käed" Soome, Eesti, Läti, Leedu, osa Poola ja osa Rumeenia territooriumide osas, mida Stalin ka kohe asus kasutama Soome Talvesõjas, Balti riikide annekteerimises, poole Poola vallutamises koos Hitleri sissetungiga ning Molodtšev-Bessaraabia ülevõtmises Rumeenialt.

Dagens Nyheter ütleb, et see on vapustav, kui ühe rootsi erakonna liider veel praegu peab vajalikuks kaitsa Stalini-Hitleri pakti ja sellega seoses tehtud ikestamist. Ajaleht naelutab selle küll kinni, kuid läheb mõnda teisel asetatud küsimusest: kas vpk on kardetav ja usaldatav?

Kas ei ole siiski küllalt läbi paistvad need taktikalised araseletamised, mida Hermansson ise kasutab ja kes a. 1953 leinas Stalinit avalikus kõnes kui "kaasaja suurimat riigimeest, sotsialistliku ühiskonna geniaalseid meistreid ja kommunismi lipukandjat". "Sai me shoki, kui saime teada", "vaid kisime parteitaktika tõttu" jne., ütlev vpk-liider praegu leides aga samal ajal et tema parteid ja kommunisti diskrimineeritakse. Nimelt on juletud meelde tuleb Stalini 20 miljonit ohvrit, kommunistide osavõttu spionaazhist ja sabotaažidest, sõltuvust võõrast diktatuuririigist.

Kuid kunagise lepingupartneri Hitleri mõttekaaslastel siin Rootsis "kannatavad" praegugi siin Rootsis tema roimade eest ja peetakse otse mõeldamatuks mingit natsiparteid demokraatias, kuigi siin Rootsis öieti midagi kohutavat toime ei pandud. Kuidas on siis võimalik, et Stalini mõttekaaslastel on puhtad ja vabad tema roimadest ja õnnestusest ja pealegi veel, kui nad a avalikult on tema juhtida olnud? Ajalugu on küllalt paljukohelev, eriti selles osas, mida Hermansson praegugi peab vajalikuks kaitsa (s.o. Hitleri-Stalini pakt N. Liidu naabrite ikestamiseks). Ei saa usaldada säärast minevikuga erakonda ja uskuda, et ta sisemiselt muutumatuna on äkki porist tõusnud puhtana ja salongikõrvalikuna.

VÄLISKOMMENTAAR
USA tasakaalupoliitika

Ühendriikide informatsiooniteenistuse avalduse kohaselt on Iisraeli abistamine uues sõjas Lähis-Idas ainult vana poliitika jätkamine sihiga säilitada sõjaväeliste tasakaalu selles piirkonnas. Avalduses käsitletakse ameerika välisministeeriumi esindaja Robert McCloskey sõnavõttu seoses esimeste andmetega. Nõukogude õhusilla kohta araabia riikide täiendavaks varustamiseks relvade ja sõjamoonaaga. McCloskey tähendab, et kui see osutub massiivseks õhusõjaks, siis võtab olukord täiesti uue kuu. Need sõnad üteldi ajal, mil araabia-Iisraeli sõda oli kestnud neli päeva, aga juha siis kõneleisid üha sagedamad raportid üha rohkemateks nõukogude transportlennukite AN-12 ja AN-22, mis toimetati sõjavärsust Süüriasse ja Egiptusesse.

Öle kahekümne aasta on USA pöödnud takistada kontrollimata relvastamist Lähis-Idas, mis võiks kummutada sõjaväeliste tasakaalu. Oma kontaktides nõukogude juhtidega on ameerika välisuseinadad pidevalt manitsenud Moskvat olema tagasihoidlik relvade ja sõjamoona vahendamisel araabiarriikidele. Seda on tehtud veendumusega, et ühendatud pingutused relvasaadetiste piiramiseks soodustaksid võimalusi probleemi rahulikuks lahendamiseks. President Nixoni valitsus jätkas selle väljakujunenud poliitika ajamist sihiga säilitada sõjaväeliste tasakaalu Lähis-Idas. Kestva

abandamisega Iisraelile taotleti tema relvastatud jõudude moderniseerimise ja loogivõime säilitamist pikemas perspektiivis. Samal ajal aga on USA sõjaväelised abistamud ka teatud araabiarriike, nende hulgas Jordaanit, et moderniseerida nende vägesid ja suurendada niilisi nende julgeolekut võimalike ohtude vastu väljas.

Nüüd pärast sõja puhkemist 6. oktoobril jäi Washington esialgu ootama, kas nõukogude relvasaadetised jäävad tagasihoidlikkudeks. Esmalt "telgitaguses" ja seajärel avalikult oma pressikonverentsil 12. oktoobril meenus USA uus välisminister Kissinger eriti tagasihoidlikkuse vajadust. Ta oli pidevalt kontaktis nõukogude suursaadikuga Washingtonis, president Nixon aga vahetas arvamisid nõukogude parteijuhi Brezhneviga. Ameerika pingutustel oli kaaks sihti: osalt, et püüda relvasaadetisi, mis võiksid kummutada tasakaalu selles piirkonnas, osalt aga, et teha lõppu võitlustele nõnda, et labirintidega lahaks rahu saavutada kestev ja oiglane rahu kõigile pooleile, peale selle kaasaarvatud.

Kõige selge lauses oli sõjaväelise tasakaalu säilitamine kindvaks põmõtteks. Järelikult ei võinud kellelegi tulla illutatsena, et kui nõukogude relvasaadetised kasvavad hoolimatult ja hakkaksid jõudma massiivsete proportsioonideni, tegi Washington 14. oktoobril algust oma relvasaadetistega Iisraelile. Sõda oli siis jõudnud teisel nädalase ning vihaes võitlus-

tes rinnetel Siinats ja Süürias olid araablastes võitnud kasutamisele uusi ülimoodsaid nõukogude relvi, mida sõjas pole varem katsetatud. Nende hulgas olid väga hea täpsuudvaga SA-6 robotid ja hiigelsuured tankid T-62.

Kui ameerika välisministeeriumi esindaja McCloskey 15. oktoobril teatas, et USA on hakanud rakendama programmi sihiga Iisraeli sõjas kaotama, ütles ta esle kaht põhimõtet ameerika poliitikas: "Me vaatlesime ohtu sõda mitme päeva kestel, tehes ühtlasi katseld lüputegemiseks võitlustele diplomaatilisel teel. Nüüd me oleme Iisraelile hakanud läkitama saadetisi, mis peavad ära hoidma, et massiivne nõukogude õhusõda ei kummutaks sõjaväeliste tasakaalu antud piirkonnas." Peaegu samal

ajal seletas president Nixon omalt poolt Valges Majas, et USA poliitika on rahu taotlev poliitika.

"Me oleme selsukohal, et igal maal Lähis-Idas on õigus säilitada oma iseseisvust ja kaitsda oma julgeolekut. Me soovime lüputegemist võitlustele. Me tahame, et võitlused lõpetataks põhialusel, millele võib rajada kestvat rahu", seletas president Nixon. Presidendi avaldus kinnitas uuesti ameerika üldist teekspidamist, et mitte ainult Iisraeli, vaid kõigi Lähis-Ida maade iseseisvus peab olema säilitatud. Välisminister Kissinger tõotas sel puhul täiendavalt, et USA teeb kõhi diplomaatiliselt pingutusi selleks, et "saavutada võitluste lõpetamist niisugusel viisil, et see aitab kaasa pikajalisel rahu Lähis-Idas". A.K.

Palme uus kabinet

Peaminister Olof Palme teostas ulatuslikud muudatused oma kabineti. Nagu varem märgitud, tuli välisministri kohale kaitseminister Sven Anderson ja kaitseministri kohale senine siseminister Eric Holqvist. Taburetti vahetas ka põllutööstusminister Ingemund Bengtsson, kes asub juhtima uut tööstusministeeriumi, samuti senine haridusminister Ingvar Carlsson, kellest saab elamuküsimuste minister. Tšivillminister Svante Lundkvist saab nüüd põllutööstusminister.

Peale nende muudatuste tulevad uutena valitsusse haridusministriks Bertil Zachrisson ja konsultministriteks

töösturuküsimuste alal Anna-Greta Leijon ning arengumade abistamise alal Gertrud Sigurdson. Nendest on Zachrisson vabakirjlik sotsiaaldemokraatliku Broderiskaaporseloni koosseisust, Anna-Greta Leijon tuleb ametiühingute juurest, kuna Gertrud Sigurdson on riigipäevallige. Juurde luuakse veel osavaltusministreerium Hans Gustafssoniga eesotsas, kes senini töötas Blekinges Ronneby linnadirektori kohal.

Valitsusest lahkusid välisminister Krister Wickman, perekonnaminister Camilla Odhoffer, kõrgemate koolide minister Sven Moberg ja konsult Alva Myrdal.

Högre studier i vår

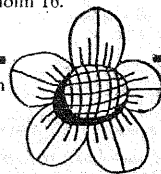
Det gäller att du bestämmer dig före den 20 november.

Senast denna dag måste nämligen ansökan till spärard utbildning — läkar-, tandläkar-, farm. kand-, receptarie-, psykologi- och kemiutbildning — vara oss tillhanda.

Du behöver inte längre anmäla dig till ospärard utbildning. Terminen börjar den 20 januari och du måste registrera dig på din institution senast den 4 februari.

Skicka efter information, eller hämta den på närmaste universitet, högskola, vuxengymnasium eller någon av arbetsförmedlingens yrkesvägledningsexpeditioner.

CENTRALA ANTAGNINGSENHETEN
UKÄ, Box 16326, 103 26 Stockholm 16.
Tel. 08/24 85 60

Till Centrala Antagningsenheten
Sänd mig följande

- ☐ Blankett och anvisningar för ansökan till spärard utbildning
- ☐ Universitetsstudier, broschyr
- ☐ Vidgat tillträde, broschyr
- ☐ Naturvetenskapliga studier, broschyr
- ☐ Utbildning till läkare och tandläkare, broschyr
- ☐ Samhällsvetenskapliga studier, broschyr

NAMN

ADRESS

POSTNR. POSTADR.

TEL.

EESTI PÄEVALEHT

Eetniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholm:
Wallington 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnus Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eeskiltnus, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiri nr. 15 67 70-0
Kuulutuste postgiri 60 50 00-0
Eesti Päevaleht Forlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 158.-
Termin (4 kuud) kr. 57.-
Kuu kr. 16.-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FORLAGS AB

Trükkija: Eeskiltnus-Kurirens
Tryckeri AB Eeskiltnus 1973

• Refleksioone

ROOTSIL ON SPIGONIDE aeg just praegu. Ühelt poolt süüdistavad vasakäärmuslased riigivõimu spionaazhis nende ja idariikide vastu vastuluure eriorganisatsioonide kaudu, teiselt poolt süüdistab prokuratuur ja riigivõim vasakäärmuslasi spionaazhis vastuluure ja riigivõimu vastu. Ning lõpuks selgub, et vasakäärmuslaste väimsete kodumaade, idariikide, spioonid on ära hüpand Rootsis ja just põlatud jugeolekupoliitset kaitset otsinud, — idaluure kättemaksuaktisioonide vastu.

Need kaks ärahüppajat on riigipoliitise ülemala poolt ilmselt ära kasutatud avalikkuse mõlema panemiseks. Kes õieti õhustab demokraatiat ja riigikorda? Kas demokraatiat kaitseks loodud organid või nende maharebimiseks vaeva nägevad vasakäärmuslased? Ja milks üks spioonidest oli Moskvas just ülesande saanud tegutseda rootsi riigiasutuste infiltratsiooniks vasakäärmusliku elemendiga? Kas ka korraldused demokraatiat kaitseparaadid nõrgestamiseks opiniooni loomiseks ei tule sealt-samast? Infiltratsioonid massimeediumis on juba toimunud, nagu igalüks võib konstateerida raadiot-TV-d ja ajalehti jälgides.

MÕNIKORD ÕTLEVAD kommunistid töit kommunistide kohta. Eriti siis, kui marksisitlikud sekkid riigivõimude või koguni vaenujale laenuvad. Nagu näiteks Mao Hinn ja Brezhnevi Venemaa. New York Timesi korrespondent Sulzberger intervjueris E. K. Laid, kes täiesti avalikult rääkis "nõukogude imperialistid". N. Lait kõneleb riigikaitsealustele vahendamist UNO-s kümne protsendi võrra, mis on naeruväärne, kuna N. Lait ise ei avalda kunagi oma kaitsealustele, ütles Tshu, kes juhtis tähelepanu, et venelased on spetsialiseerunud "õnnetusagendide" saatmisele teistesse maadesse, ka nendesse kolleega vormiliselt N. Laidul on hea vahet. Selliste agentide tegevuse tagajärjeks oli alles hiljuti riigipöörde Afganistanis. N. Laidus rõhub privilegieeritud klass maa ja teistimõttejaid, valitsedes otse fashistlike meetoditega — Brezhnevi-kliiki on tsaristik. Tshu En-Lai mõistis hukka ka Moskva "õiguse" invadeerida naaberriike, nagu see toimus Tshetshoslovakkias.

Lugedes kõike seda võiks mõnigi rootsi lugeja arvata, et tegemist on tüüpilise "kommunistimõttejaga" või "reaktsioonilise" põgenikuga idast. Nüüd aga ütles seda teine kommunist ja see peaks panema järele mõtlema kõiki neid, kes iga kriitikat kommunisti vastu kipuvad vaatlema kui mingit "antidemokraatlikkust".

Boikott N. Vene vastu

WASHINGTON (VES) — USA meremeeste üldkoosolekust boikott alla panema USA-N. Laid vahel sõltuvad laevad, mis viivad ameerika nisu venelastele. Boikott kestab seni, kuni N. Lait lõpetab vahelesegamise Lähis, Idas ja araabia riigid avavad USA-le taas õliraatid.

Sadamatöölise ametühingu president Gleason ütles, et ta toetab ametühingute keskliidu AFL-CIO toetust samasuguseks boikottiks N. Laidu suundumuste kauba-laevade lastimise vastu. Ka siin peab boikott kestma, "kuni N. Lait mõistab araabia õilboikotti USA vastu katkestama".

OMADA KAHT KULTUURI — see oli raadios Ingegerd Lundgreni teemaks, kui ta vestles sisserehnanud inimestega, kellele keel on otseselt elukutseks. Üks neist oli soomlanna, kes lapsena tuli Rootsi ja siin ruttu rootsistati, nii et tal kuni täiskasvanuks saamiseni oli ettekujutus, et ta päritolukultuur on midagi vastikut, mis ei ole midagi väärt. Kui ta siis õlikoolis oma kuueaastasena õpidut soome keelt ära kasutas õpetajakutse saamiseks muu hulgas just soome keeles, siis avanesid talle aegamööda ka soome kultuuri varasajad ja ta hakkas uhtusid tundma, et ta on ka soomlane ja osaline rikkas soome kultuuris. Ta leidis, et tal on palju kaduma läinud, et ta juba algusest peale ei saanud kahekultuurilist ja kaitskeelset kasvatus. Nüüd on ta sunnitud kobama, et leida iseenest.

Ka kreeklane-nõudepesija restorani Tegnérst Stockholmis, kes tegi fantastilise karjääri Bonniers Litterära Magasini peatoimetajaks, jutustas oma muljeid, Theodor Kaliffatides oli kreeka kirjanik ja on nüüd ka rootsi kirjanik. Kuid ta tunnistab, et kui ta kreeka keeleõppimisele võib otse "ujuda", siis rootsi keeles on ta kirjutades märksa abitum. Keel on mu elamuse ja kogemuste varamu, raske on seda kasutada teise keele jaoks. Millega ta siiski on toime tulnud. Võibolla oma poliitilise hoiaku abiga.

Eriti soomlase mõtted tõhkisid panna mõtlema kõiki neid eestlasi, kes siin maal kasvavad kümne ees kuldaks kasvatada oma last: kaksikkeelseteks või umbkeelseteks rootslasteks.

KJ

Loeng eesti arstidele

Stockholmis Rootsi Arstide Liidu majas toimus Eesti Arstide Seltsi Rootsis kokkutulek, kus võrrestiti ja oli ravimitehase A/S Hoechst. Teadusliku ettekandega esines apteeker Toivo Kameel teemal "Laiendatud indikatsioonid diureetikum Lasix tarvitamiseks".

Ettekandele järgnes modernse filmi demonstratsioon neurofüsiolooglast pealkirjaga "The Vascular and Tubular Organisation of the Kidney".

Osavõtjale, keda oli üle viiekümne, ka kaugemalt, serveeriti firma poolt maitsev õhtusöök hirvepraaga ja nagu ütles Eesti Arstide Seltsi esimees dr. Jaan Novik, oli see meeldiv võimalus kolleegiaalseks kohtamiseks.

Järgmisena toimus Arstide Seltsi korraline aastakoosolek 30. novembril Stockholmis Eesti Majas. Teadusliku ettekandega esines prof. Andrus Viidik: "Kus seisab vananeimisuurimus tänapäeval?"

Pääsesid läände

Okupeeritud kodumaale võimude teatol kiltlastid Rootsis. Ode Helmi Liitra ja Selma Haastson, sugulasi Arvo Matusala, Gustav Poets ja Male Kooneem.

Ameerikas kiltlastid öde Helno Kurg ja Niina Holm, Kanadas sugulasi Elmar Haljaste, ema Ants Kalam, venna Kari Rebane ja öde Hildegard Lallo. Inglismaal olid venna juures Hilda ja Eero Peldo ning sugulaste juures Tõnu Matti Ojari.

Solveig ja Kalev Kiltlerile Stockholmis sündis poeg. Juhan Kangur, eesti ajakirjanik Bridgetonis, New Jersey osariigis USA-s, avaldas "The Christian Science Monitori" veergudel vaatluse venelaste võtetest poliitiliste opositsioonide tsemeldamisel rahvavaenlasiks — see ei ole muutunud pärast Stalinit.

Suur huvi streigi ümber

TORONTO (ME) — Streik eestlastele kuuluvast ettevõttest Artistic Woodwork Co., mis algas öieti ta gashoidlikult on saanud kogu Torontot haaravaks sündmuseks. Igal hommikul on kohalikud TV-reporterid, ajalehtede kaastöölised ja mitmed muud tegelased seda jälgimas.

Möödunud laupäeval oli see selskond protesti avaldamas Toronto poliitset peakorterit ees, kus kõneles poliitset tegevuse vastu järele linnavolinik Dan Heap. York õlikoolis kutsus Waffler grupi (NDP partei vasakpoolne osa) juhatusel Ilge üles noori streigilinnit tulema, et "kui meid on seal kuni 600, siis poliitise löök kartma ega julge enam vahele tulla". Vaatamata sellele üleskutsule jäi streigilinnit osavõtjate arv esmaspäevail samaks, 120 ringis olevaks. Ontario töominister Guindon ütles eelmisel nädalal, et ta enne streigi lõpetamiseks samme ei astu kui streigilinnit on eemale jäänud Toronto poliitikut ja kõik teised kellel seal midagi tegemist pole. Ametühingu juhatus on siiski sunnitud uuesti töoministrit tegutsema, kuna leitakse, et streiki olevat vaja lõpetada. Streik on kestnud üheksa nädalat.

Lena Kutti Berkelyst Kallifornias saabus Euroopa-reisile. Ta reisisavab on Soome, Rootsi ja Saksamaa.

Aarne Viisimaa juubeli märki

Eesti Kultuuri Koondis on algatanud ooperilaulja Aarne Viisimaa 75-aastase sünnipäeva tähistamise. Pühapäeval, 18. novembril kell 19 toimub Jakobil kirikus kirikukontsert juubilariiga solisti osas (kus üldisena kiriku organist Anders Bondeman improviseerib eesti rahvalaulu "Kus on kurva kodu" teemal ning esitab Bachi ja Bellmanni orellilõhendeid), millele kell 18 järgneb koosviibimine juubilari auku Sheraton-hotellil pidusaalis.

Sheratonis avab koosviibimise Eesti Kultuuri Koondise esimees Leonid Laid, juubilari tegevusest võimaliku muusika alal kõneleb õp. Karl Laantee, Helvi Klement ja Koidu Ventser esitavad duette, Alfred Pisku viiulisoolisid ja juubilari esiettekandes põlmiku rahvalauludest "Laulja lendav lugulaul". Klaveril Helga Andree.

Koosviibimisele osavõtjatel eelregistreerimine hiljemalt 12. nov. Eesti Kultuuri Koondise büroos tel. 11 31 16, esmasp. — reedeni kl. 10 — 17 ja neljap. kl. 11 — 19. Osavõtumaks kr. 20.— isikult.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

Juubeliga tuleb tähistamisele õhtulsi tükki eesti muusikateatri ajalugu, millega Aarne Viisimaa ühelt poolt on olnud seotud juba pool sajandit — laulja karjäär on kestnud tervelt 55 aastat ja kestab praegugi. Aarne Viisimaa on laulnud peaosil 100 ooperis ja ooperetis, esinenud solistina 775 kord — seltest rohkem kui pooled esinemised võorsil.

Ed. Ole näitus

Eesti Kultuuri Koondise korraldusel toimub 9. — 24. nov. Eduard Ole õilmaalide näitus Eesti Majas Wallingatan 34-1.

Näituse avamine toimub reedel, 9. nov. kell 18.00 EKK esimehe L. Laid' i avasõngaga, mille järele kunstnik E. Ole vestleb oma tööde saamisloost. Kõik tööd on valminud kunstniku Norras ja Lapimaal viibimise ajastult (1946—1963), ja ei ole varem näitustel välja pandud. Kõik kunstisõbrad on tereulnud.

• Eksamid

Rahvusvahelise tõlkidekooli Genfis lõpetas Ann Bergman.

JÖULUREIS KANADASSE

EPL ja Nyman & Schultzi reisibüroo ühiskorraldusel planeeritav gruppilend Rootsi Kanadasse saab teoks.

See Jöululend on planeeritud äralennuga Rootsi 21. detsembril 1973 ja tagasilend Torontost 7. jaanuaril 1974.

Lennu hind edasi/tagasi on 1090.— krooni. Teadaanne selle

reisi kohta ilmus juba septembris lõpupoolikul, kuid registreerijaid oli ahal visalt tulemas. Viimasel oktoobri nädalal tekkis aga järsku suur huvi. Arvatavasti kaasmaalased on sellest kirjutatud oma tuttavatele ja sugulastele Kanadas, kust siis neid on kutsutud ühisele jõule veetma.

Registreerida on veel võimalik kuni 30. novembrini Nyman & Schultzi aadressil tänases numbris leiduva kupongi sisseaatmisega.

Telefoni teel võib saada lähemat informatsiooni Nyman & Schultzi reisibüroost tel. 08/24 80 80, küsida Bo Bexelli.

Insändes till NYMAN & SCHULTZ/NORDISK RESEBUREAU AB

SPECIALRESOR

PACK

103 80 STOCKHOLM 7

Anmälan till esternas Kanadaresa under jul och nyår 1973/74

Käesolevaga registreerin ennast reisiks Kanadasse jõulu- ja uueaasta ajal 1973/1974.

Perekonnanimi Eesnimi

Address

Telefon kodus tööl

Kaasasõitjate nimed:

1) vanus

2) vanus

3) vanus

Soovisõita: Montreali ☐ Torontosse ☐

Alustan lendu reedel 21. detsembril 1973: Stockholmist ☐ Göteborgist ☐ Kopenhaagenist ☐

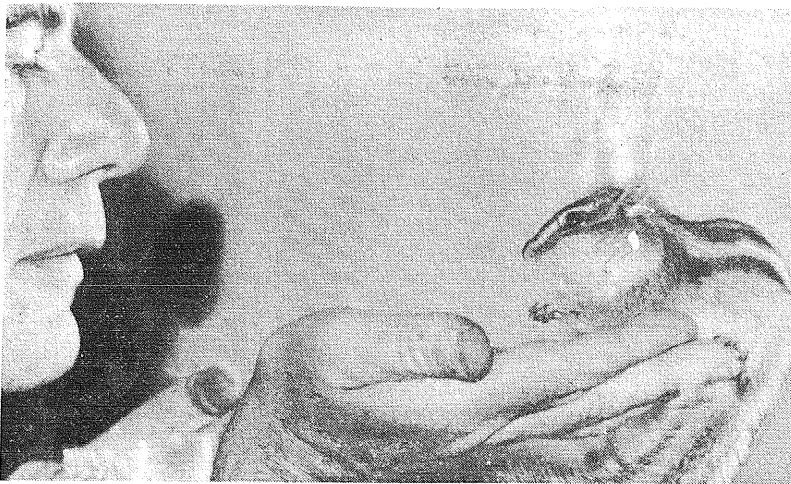
Tagasilend toimub esmaspäeval 7. jaanuaril 1974. Lennu hind 1.990.— kr.

..... 1973

allkiri

Registreerida hiljemalt 30. novembriks 1973. Koos registreerimisega tasuda registreerimismaks kr. 200.— isikult Nyman & Schultz/Nordisk Resebureau AB postgirole 2115-4 või bankgirole 700-1340. Talongile märkida "Eständare Kanada".

TALLINLANE HELBEMÄE

10. novembril saab kirjanik Gert Helbemäe, ühtlasi Inglismaa eestlaste häälekandja "Eesti hääl" peatoimetaja Londonis, 60-aastaseks. Pildil ajab kirjanik "juttu" üha oma truu sõbra, võõtoravaga, kellest ta on kirjutanud lasteraamatu nii eesti kui inglise keelele.

Suurem osa Gert Helbemäe rikkalikust loomingust tegeleb Tallinnaga. Peahuvi on kodulinn ajalool, aga ka nüüdsage sündmustikuga teostes on Tallinn ja selle ümbrus tegevuskohaks. Ajaloos taustaga ilukirjandus nõuab peale fantastiaa rohkesti uurimistööd, kontakte arhliividega, ajalookirjandusega, andmeid omavate inimestega. Juba alates noorsoojutust "Vana Toomas" on Helbemäe seda uurimistööd teinud. Lugu Tallinna raekoja tornis asuvas Vanast Toomast on keil fantastiaatode, aga ajalooline taust on õige ja tõelise sündmusega, on selles toodud venealaste lüda-saamine Tallinna alla 1577.

"Vana Toomas" on alnus teos, mis sai ilmuda veel Eestis. Novellikogu "Valkija" ilmus juba paguluses. Koik kuus novelli mängivad Tallinnas ajavahemikus 1468–1710, enamikus 16. sajandil. Novellis "Kas arm – või seadus" peab Tallinna raekohas alamsaksa keeles istungit ja mõistab Lüübeki seaduse järgi ratta läbi surma Schwerinist pärit oleva meremehe, sest ta oli kahtluses tüdruku pärast tapnud eestlase, hülgasvase kurnaja Peeter Aovalge. Intrig pöhib neil asjaolul, et surmanõuistetu saab armu, kui mõni tüdruk ta endale meheks soovib.

Miljöökujuvus on värviküllane: papagolaskmise pühapäev, rikkad kodanikud ja nende naised, eesti käsitöölised ja lihttrahvas, lõbusused, protsessioon, kõrts.

Pearohk pole siiski sellel, vaid surmanõuistetu päästma ratatud tüdruku hingetuli. "Inimsüda oli värisenud, lootnud ja värisenud. Inimsüda oli võppunud toore töölisuse ees."

Novelli "Sellest, mida ei olnud" intriigi (mehe ja naise võitlus kasulapse pärast) kõrval puudutatakse munkade halvustamist lihttrahvas poolt ja üht Lüübeki õiguse karistamisviisi – eusalt mahamatmist.

Novellis "Valkija" on kirjaniku kujutluse liikuma pannud keeletu kuju (manitsus vaikimisele) raesaa li tootsejal. Helbemäe toob kuju valmistajaks eestlase, kes võõrsil kuulus meistri juures on õppinud puunikerdamises kunsti, ja seab ta armuvehkorda pürje-meistri tütreaga.

"Katsumused" kirjutab Baltasar Russow, Pühavaimu eesti koguduse õpetaja, Liivimaa kroonik. Üks aadlidaam pütab teda võrgutada, ja ta tema suguvõsa kohta käiva negatiivse hinnangu tagasi võetakse. Viiane Russow teab suures piibli viskamiseks pea kohale ja karjub: "Tagane minust, saatani!" Tema ajalugu ei võitsi. Novelli sisaldab ka Russowi eluloo.

Novellis "Õigus eluks" astub Surm Niguliste kiriku maalinguil "Surmantants" alla ja nõuab raesaa li võitmeid, sest pidi maailja määruse kohaselt hakkab Surm linna valitsema, kui surnute arv

ületab sündinute arvu. Viimisel silmapilgul selgub, et parajaati on üks laps sündinud ja tasakaal on elu poolel.

"Puhavaimu kiriku kellas" (aeg: 1710) paneb julge mees Kisse Toomas jõuluõhtul kirikukella helisema ja kutsub sellega rahva kirikusse, kuigi see vanelaste poolt on ära keelatud.

"Valkija" novellid on huvitava sisuga ja hästi jutustatud. Raamatust peaks ilmuma uus trükk.

Noorsoojutt "Raekooli õpilane", mille sündmustik kuulub aastas 1547, orduaja lõppjärku, valmis tegelikult enne "Valkijat", aga sai ilmuda alles 1948 Stockholmis. Vaelelaps Matthis saab mündike tsunfti oldermani kasupojana hariduse raekoolis, milline asjaolu annab autorile võimaluse tutvustada lugejaid hiliskeskaja kooli tooreste kasvatusmeetodite ja ühtlasi ka täiskasvanud kodanike elumustriaga.

Hoopis lalemas ulatuses kerkib lugejate ette 16. sajandi Tallinn kahekümnelises romaanis "Sellest mustast mungast". Lüübekis kasvanud ja kloostrikoolis hariduse saanud pagari-poeg Henrich (valmuliku nimega Hinricus) saadetakse Tallinna dominiiklaste kloostrisse mungaks. Ennastalagava idealistina võtab ta vabahtlikult osa katkutoibiste ravimisest, aga elab läbi rea rasked pettumusi, sest kloostrilaste ja idealismi kuskil ei näe. Erinevalt meeleajalootestest, mis teatavat ajajärku kujutavad, elab Hinricus mitte ainult väliselt, vaid ka sisevõitlustes oma aega kaasa, otsides hingelisel rahulduis, täisulikkust. Ongi parajasti murdeag kirikueluse välja. Munk Hinricus pöördub tagasi Lüübekisse oma isa pagari-tööstusesse, et abistada oma leseks jäänud ema. Elu teenimine tundub talle nüüd tähtsamana kui kloostriteenimine. Helbemäe käsitleb oma aleni suure tõsisuse ja põhjalikkusega, süveneb teoloogiasse, filosoofiasse ja psühholoogiasse.

Helbemäe edasised teosed tegelavad enam või vähem iseseisvusaegse Tallinnaga ja tema elanikkoga.

Romaan "Elamata elu" kirjastatud Lüübeki pagulaslaagri prajastud eluga inimesi ja meeleoluist. Oli mõnevõrra loomulik, et materiaalse heaolu kaotanud inimestel võis tekkida kahtlus, kas nad on oma elu õigesti elanud. Romaanitegelaseks on Tallinna suurriimees Mart Hilmer, kes mõtleb, kas ta ei oleks pidanud hakkama näitlejaks, milleks tal oli annet ja karjääri algsuiki kees. Ta loobus näitlemisest, sest sellega polnud lootust rikkaks saada, võitis jõuka naise ja hakkas ärimeheks. Alles nüüd laagris on tal aega enesega arvelid elendaja ja avastada, et raha järele joostes on ta elust mõõda joosknuud. Oma isemises ümberkujunemises haarab vana

Mart Hilmer tänuikult kinni ain-sast väikesest rollist, mis talle on jäänud: hakkab lagrilaatele jõuluvanaaks. Otsene sündmustik areneb küll pagulaslaagris, aga tagasi-vaatavalt on Mart Hilmer Tallinnas – vaese lesknaise pojana agulis ja suurärimehena kesklinnas.

Romaani "Kägu odraokkaga" tegevus toimub läbini Tallinnas iseseisvuse lõpul ja Vene esimese okupatsiooni ajal. Peakuju, väike-andega ja ilma kunstilise väljajõpeta laulja Valmar Sumer on enesekriitika turgija ja egoistlik olupoliitik, kes iga rezhimi ajal karjääri püüab teha. Sündmustiku jutustajaks, vaatlejaks, mõtlejaks on noor ajakirjanik. Tema vaatlusobjektidest on peale peategelase ja sellega seotud kujude eriti huvitavad, sest ei meele kirjanduses harva esinevad, balti-sakslased parun Kõln, väga haritud humanne filosoof ja idealist, ja ühe vaesunud inseneri tütar Julia, elust emale jäänud kibestunud vanem naine. Tema ise matusel viibiv ajakirjanik vaatab leinajaid: "Peaegu pooled neist olid vanad, võiks öelda igavananud onid ja tädid, esimesed kõvades kraedes anno 1900, teised samasse või veel varajasesse ajajärku kuuluvates pelerindes ja strauss-sulgedega kübartades. Koik olid mustas – aga nagu Julia musta mantli juures, nii tõi päike ka siin esle kopitav-rohelise hallituse värvuse, kõige kudu-neva tummuse. Mul hakkas ebamugav." Ajakirjanikule tundub, nagu oleksid need kogud oma fosforiläikega üripides selleks matuseks tõusnud siltsamast hauda-dest. Tegevus liigub peale tegelaste kodude Tallinna tänavall ja parkides, agulis, lahusulliste pal-

Järg lk. 5

Eestlased Kanadat esindama moodsa võimlemise MM-il

TORONTO (VE) – Kalev Estienne võimlemisrühmade juht Evelyn Koop saabus tagasi Rumeeniast Varnast, kus ta osa võttis rahvusvahelise olümpiakomitee konverentsist, milline m.h. pidi otsustama, kas Montreali olümpiamängudele võetakse võistlusala kavassee ka moodne nalsvõimlemine, Gymnastique moderne. Selleks on vähe väljavaateid, kuna olümpiakomitee tahab alade arvu vähendada hakata.

Kanada olümpiamängude peaorganisaator Rogers Rousseau avaldanud aga Evelyn Koopile arvamist, et moodsat nalsvõimlemist võib paigutada olümpiaaegsesse kultuuri-programmi rahvatantsu asemele, kui juhtub, et esinemat ei saa paigutada avatseremoniasse.

Pikemas perspektiivis plaanitakse moodsa võimlemise toomist olümpiamängude kavva 1980. aastal, mil mängud toimuvad praeguste kavatsuste kohaselt Moskvas. Olümpiamängudel moodsale võimlemisele tee rajamiseks korraldati Bulgaarias moodsa võimlemise rahvusvahelise komitee ettepanekul võistlused moodsa võimlemise alal, mida kutsuti vaatama ka Rahvusvahelise Olümpiakomitee liikmed.

Jutlemisel selgub, et Kanada eestlannadest omavad moodsa võimlemise ala spetsialisti kraadi Evelyn Koop, Reet Altsaar ja Anu Jõe.

Rahvusvahelise kohtuniku diplom on praegu ainult Evelyn Koop'il, kuid Reet Altsaarel on väljavaated saada lähemal ajal samalaadset tunnustust.

Meie keskustelu kaldub moodsa võimlemise meistri-võistlustele, mis toimuvad Hollandis, Rotterdamis, 15.–18. novembrini. Kanadast esineb võistlustel 11 osavõtjat, kes võistlevad kuueliikmelise grupina ja individuaalselt. Grupi treeneriks on Evelyn Koop, kuna individuaalvõistlejate treeneriks on rumeenlanna Tamara Bomp. Kanada 11-liikmelise võistkonna hulgas on kuus eestlannat – 5 võistlejat Kalev-Estienne'ist ja üks Vancouverist. Kalev-Estienne'i koosseisu kuuluvad Riita Laur, Mart Vähi, Karin Viinamae, Karmen Kruusmägi ja Riina Reitar, kuna Vancouverist sõidab kaasa Mall Umelas. Eestlastest sõidavad peale eelmainitud veel kaasa Reet Altsaar ja klaverisaatja Esko Luiksepp. Kanadast sõidetakse sõjaväelennukil välja 6. novembril.

Evelyn Koop mainib, et ta on uhke eestlannade tugevate esin-dusele Kanadas naiskonnas.

EVELYN KOOP

Ja mida on Evelyn Koop'il veel oma erialalt uudistena patjata? Jaa – suureks uudiseks on 20. detsembril Torontos York'i ülikoolis toimuv kolme riigi vaheline – Kanada, Ühendriigid ja Uus-Meremaa – võimlejate trupiga saabub siia Ernst Idla endine abiline Emmy Tõke.

Joh. Rauer 70-aastane

JOHANNES RAUER

Stobys tähistab 12. novembril oma 70-ndat sünnipäeva endine talupidaja Johannes Rauer.

Põgenenult Rootsi on ta siin jäänud truuks oma kutsule ja töö-tanud kogu aja ühes silmses talu-majapidamises.

Kirjanduse ja muusika öhtu St. Eesti Majas

Pühap., 11. nov. kell 17 toimub Stockholmis Eesti Majas (Walling, 34) traditsiooniline kirjandusmuusikaline öhtu raamatukuu avamiseks ning ühtlasi kirjanike Arvo Mägi, Valev Uibopuu ja Gert Helbemäe 60-a. sünnilõevade tähistamiseks. Sõnalises osas on kaas-togevad Helmi Eller, Heljo Mägi, el-Sundsvik, Signe Piina, Karin Saarsen, Leonid Laid, Kalju Lepik, August Mäik ja Karl Ristikivi. Lõpuks juubilaride sõnavõtte.

Muusikalises osas tuleb esitlitatekandele uudisloomingut Totontosa elutsevalt esiti hellioojalt Lembit Avesson ja Kaljo Raid. L. Avesson kirjutab Arvo Mägi juubeliks kaks uut soololaulu "Hingamispaev" ja "Unl", millised toob esitlitatekandele

sopran Lehti Aug. Luuletus "Hingamispaev" on aluseks ka Kaljo Raidi pikemale helindile, milles tuleb rakendamisele rida mele vokaalmuusikas uudseid ja üllatavaid võtteid. Selle esitab esitlitatekandes all Senta Mõök-Hallberg, Klaveril Harri Klisk.

Kava teiseks esitavad L. Aug ja S. Mõök-Hallberg kaks Lembit Avessoni duetti Bernard Kangro sõnadele. Need komponeeris Avesson juba Kangro 60-a. sünnipäevaks 1970, kuid kuna seda tähistati teatrietendidega jäid need tootkord ettekandmata. Duett "Uduis" tuli samakordselt kuulda-va E. Kulturi Kooris 10-a. juubellil 1972, kuna teine neist, "Kuule, kuidas rahetara" tuleb esitlitatekandele esileval öhtul.

President Nixon teatas, et ta kavatses kasutada veto-õigust Kongressi poolt vastu võetud seaduse kohta, millega piiratakse presidenti õigust rakendada USA sõjaväge välismaal ilma Kongressi nõusolekuta kauem kui 60 päeva.

Tööministeerium teatas, et töötute protsent on ka septembrikuus püsinud stabiilselt 4,8 juures, mida peetakse normaalseks. Presidendi peanoonik majandusosal Herbert Stein aga ennustas tõduslike hinnatõusu 10 prots. võrra lähema 6 kuu jooksul ja arvas, et inflatsioonipidurdamiseks oleks töötute arv tulus kasulik.

President Nixon teatas, et ta saadab välisministri Henry Kissingeri Hiinasse vahekorraldada lähedama 28. kuni 29. oktoobrini ja ise teeb reisi Euroopa maadesse lähema 3 või 4 kuu pärast.

Gallupi ringkõltsusel arvas 46 prots. vastajast, et USA kulutab liiga palju raha sõjaliselt riigikaitseks. Demokraatide partei liikmetest oli koguni 66 prots. riigikaitse kulude vastu praeguses suures.

USA kaks suuremat õhukompaniid, Mobil Oil Corporation ja Exxon Corporation said ametliku teate, et Iraagi valitsus on natsionaliseerinud nende ameerika kompaniide õhujätku nende seadmed Iraagis, põhjuseks tuues, et USA toetab Iisraeli araablaste vastu.

President Richard Nixon tegi ameerika teadlastele ülesandeks nii ruttu kui võimalik leida teid USA oma energia-alkikate arendamiseks, nii et ei oleneta Aastala õist. Riik annab kiireoleval aastal selleks uurimistööks toetust 1 miljoni dollarit.

Riigivastast geriljad tulistasid Chicagos alla politsei helikopteri, mis tegi linna kohal kontrollilendusi. Helikopteri juht ja kassasõitja, mõlemad politseinikud, said surma ja helikopter purunes.

Valitsuse otsusel hakkab 1. nov. kehtima majade kütteõli sunduliku jaoitus. Kütteõli lubatakse igale piirkonnale määra ainult nii palju kui seal õli tarvitati 1972. a. Kärde-tase mõnede piirkondade elanike jaoks täiesti ilma küttega.

Riiklik aeronautika ja maailmaruumi asutis teatab, et kolmas ja viimane meeskond maakeras orbliidil tiirlevasse taavalaboratooriumi asub teele 11. nov. Eelmine meeskond ei saanud 59 päeva kestnud maailmaruumis viibimise minimeid terviserikkeid.

Riiklik tõldealuste ja ravimite kontrollasutis tegi korralduse, et valgesse, n.n. rikastatud leiba tuleb edaspidi panna kaks korda rohkem rauda, kui leivas on praegu, samuti lisada kaltsiumi, mida praegu rikastatud leivasse selle valmistamisel ei lisata.

Huumor

"Miks küll on maakera ümmargune?"

"Astronautide pärast. Kujutle, kuidas nad tiirleksid ümber maakera, kui see oleks kändiline."

★

Shotlane ostab üle paljude aastate naisele üht saapad. Kui nad hakkavad pühapäeval kirikusse minema, ütles shotlane naisele:

"Sa, eit, võta nüüd vähe pikemad sammud, et sa uusi saapaid kohe nii ruttu ära ei kulutaks."

★

"Kuidas su tütre ka läheb?"

"Suurepäraselt! Tal on lihtsalt taevallik mees. Laseb tal magada lõunani, peseb majapidamises alati kõik nõud ja nõud kinkis talte koguni nertsimantli."

"See on tore! Ja kuidas läheb sinu minial?"

"Minial?! Ara parem küsi! See magab nagu lehm lõunani, ja mu väike poeg peab ise kõik nõud pesema. Nüüd nõudis ta, häbematu veeli, et mu poeg peab talle sünnipäevaks kinkima nertsimantli!"

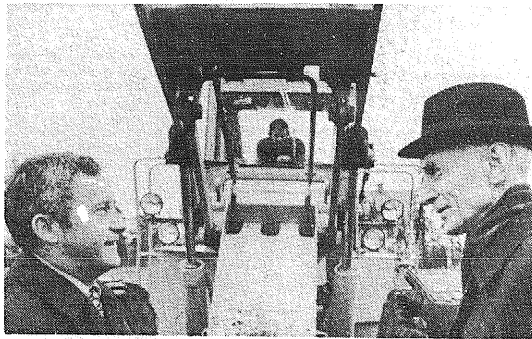
Penninglotteriet Visbyse

Valitsuse asutuste ja institutsioonide hajutamiskeskustega üle kogu maa tuleb ka riigi klassilisele — Penninglotterietil — Stockholmist üle koida Gotlandi pealinnas Visbyse. Uue loteriiteentrumi ehitus läks käiku kaubandusminister Kjell Olof Feldti sümbolise "estimese labidatälega".

Poolteise aasta pärast peab valmis olema kompleks 6000 ruutmeetrisel pörandapinnaga 12 000 ruutmeetrisel krundil, mis asub Visby põhjapoolsete värvate ees. Sissekõlmine on arvestatud aprillikuus 1975.

Uues keskus on ette nähtud muide ka trükkida, kus loteriileid trükitakse ja kust need välja saadetakse üle riigi 6000-le esindajale-komisjonäridele.

Keskuses töötab 120 inimest.

Penninglotterieti uue keskuse ehitamine Visbyse läks pidulikult käiku kaubandusministri Kjell-Olof Feldti (vasakul) juuresolekul. Minister vestleb ekskavaatori ees Penninglotteriet direktori Holger Bergeruga.

Senat nõuab koondamist Euroopas

WASHINGTON — President Nixon poliitika sai suure tagasilöögi osaliseks kui senat otsustas häälte vahekorraga 48:36 kärpida Ühendriikide sõjaväe koosseisu Euroopas kahe aasta jooksul 23 protsenti.

Praktiliselt tähendab see seda, et ameeriklased toovad 1975. aasta lõpuks Euroopast koju 110 000 meest, kes kuuluvad maa- ja lennukite koosseisu. Senati otsus paneb presidenti Nixon'i väga raskesti olukorda, kuna president avaldas senatile soovi, et see ei teeks praegu vägede vähendamiseks otsust, kuna see mõjutaks Ühendriikide-N. Liidu läbirääkimisi vastastikkuse sõjavägede vähendamise Kesk-Euroopas. Ühendriikide poliitilised ringkonnad ei kalkuleeritakse siiski, et senati otsus ei ole praktiliselt tähtsust, kuna Esindajatekoda ei nõustu tõenäoliselt selle selsukhaga.

Lätlaste konverents

Lätlaste Euroopanõukogu, kuhu kuuluvad poliitiliste parteide (pöllumehed, liberaalid, kaks katoliiklikku gruppi, asunikud ja konservatiivid) ja erimaade esinduste delegaadid — pidas Paul Reinhardi juhatusel tänavuse konverentsi 20.-21. okt. Brüsselis. Sellest võttis osa ligi 30 delegaati erimaadest, neist 6 Rootsist.

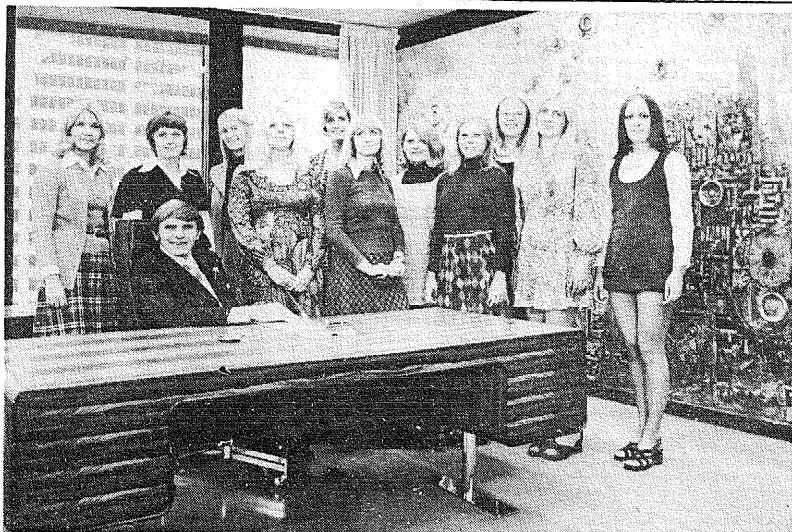
Päevakorras oli: aruandlus suvisest laulupeost (mis näitas ülejääki), Juulelekkukonverentsi küsimused, ajakirjanduse probleemid ja ühinemine Läti Ülemaailmse Vabadusfondiga, mis loodud asukohaga New Yorkis.

Vabadusfondi võetakse vastu annetusi alamaaraks 500 dollarit, millest summat võib tasuda ka osade kaupa üle aasta jooksul. Fondi eesmärgiks on koguda vähemalt 1 milj. dollarit, mille protsente kasutatakse vabadusvõitluse tähtsaimaks ülesanneteks.

Sisserännuteenindus üle linna

Stockholmi Immigrant Service, kommunaalne sisserännuteenindusorgan, asukohaga Jakobsgat. 13, on Sisserännuteenindus (Invandranämndi) otsuse põhjal jagatud neljaks haruks: filiaalid Södra ja Östermalmi (Fältövernsten) linnaosades, teenitum ja Spångas. Jakobsgatani kontor kaotatakse. Tölk-teenindus korraldatakse tsentraalselt ühele ametnikule allutatud personaliga.

Sotsiaaldemokraatlik enamus surus otsuse läbi, kusjuures moderaadid ja folkpartiet ennast reserveerisid, juhtides tähelepanu, et otsus tõstaks kulusid 200 000 krooni võrra. Otsuse vastu olid ka ametnikud, kes leidsid et ümberkorraldus pole muud kui "topeltöö", kulusid ja üleapropõhjustades, et sel viisil kooskõlastatakse IS tegevus sotsiaalse teenindusorganite võruga.

Kanada eestlastest advokaadi Enn Alfredi büros Toronto kõrgeimas hoones Dominion Centre Royal Trust Tower asub büros koosneb personal eestlastest ja ka seinapanuog on eestlastest — kunstnik Saarniit "Algas ja lõpp". Pajal advokaat Enn Alfred oma 11 eesti sekretäriaga. Vasakul — H. Seppi, K. Kamariik, A.L. Krabi, E. Kajak, L. Kaldre, E. Wright, A. Kung, E. Lodu ("Miss Tallinn"), M. Orumaa, E. Meriorg, T. Laaniste. (ME-foto MUKMA).

Steve Olem Dallasest Texasest, kes töötab turismibüroo teenistuses, viibib praegu Euroopareisil, et valmistada ette El Paso ülikooli koori kontsertreisile Euroopa mandril.

Raivo Luik, keemilainsener Lincoffist New Jersey osariigist USA-s, viibis külastusreisil Helsingis ja Stockholmis ja käis ka Ulrichhamnis sugulaste juures.

Juhan Pallopo, iseseisvusaegne ringkonnakohtu liige ja paguluses Hamiltoni eesti selskondliku elu juhtivad tegelased, tähistas oma 80. aastat sünnipäeva.

Laas Kaup, meremees Torgult Sörvest, tähistas 70-aastast sünnipäeva New Yorkis. Laas Kaup on annud abivallim panuse eriti Eesti Maja juurdeehitustel ja korraldamisel New Yorkis.

Elia Uustalu, n-na Uuehindrik, kes iseseisvuse eel oli näitlejaks Tartus, Pärnus ja Tallinnas ning hiljem üle läks ametnikukarjääri, tähistas Uus-Meremaal Aucklandis 80-aastast sünnipäeva. Põgenes 1944 koos oma mehe dr. Hans Uustaluga Pärnust Rootsi, kus viimane töötas arstina Västerås. Lesestununa siirdus juubilar 1961 tütre juurde Aucklandi.

Helbemäe...

vemajas, "Estonia" kontserdisaalis, haiglas, ajalehetolmetuses, restoranides ja kohvikutes. Parun Kõni kaudu astub ajakirjanik ühendusse ka vanema Tallinnaga. Sünnustikku kuulu rida hästi iseloomustatud mitmesuguse elukutsesega tegelasi.

Helbemäe on üldse detailide meister ja tunneb vahendeid oma tegelaste individuaalsuse esiletõstmiseks. Tema Valmar Sumer jääb meie väljapaistvate kirjanikele kujukude galeriisse kindlasti püsima. Tegelaste eneseavaldused on seoses pöördelise ajaga, millesse kuuluvad baasid, sakslaste lahkimine, juunipööre. Üldisuse reageeringu kohta on seal peaaegu lõbus kommentaar. Sõda algab, aga meil ei peeta seda tähtsaks, sest see on kaugel. Paar nädalat vaieldakse ühes nädalalehes selle üle, miks raekogu kell õppäeva jooksul viis minutit taha jääb.

Helbemäe kõik novellid ja romaanid on huvitavad, olgu nendes siis miljoonikutu, intriig, psühholoogiline analüüs või problemaatiline kõige tugevam. Esikohale tema loomingus ja meie kirjanduses pöörmiku hulka tahaksin seada romaan "Õekesed". Tegevuskohtaks on mõeldud sajandi lõput pühapäev puurnaja Nõmmel. "See oli alastiiguse mändide keskel väikeses liivakirikus otas ja nälis seal õhtuhämaruses vanamoelises ehitustilisil tornikestega nagu kummalline laevvarakk, mis laheharjale tõstetud — mitte kõrge mürdlaine harjale, mida õige meremees lauleks ei nimetagi — ja seal igaveseks tardunud. Näis, nagu polekski temas elu." Muidugi on majas elu, aga see on tardunud nagu maja isegi. Selles isalt päritud majas elab kolm vallalist sakslast 50-60 aasta vanuses öde. Kahel neist on ühendus välismaailmaga, ühel õpetajaamet, teisel spiritistlikele seansside kaudu, aga nende peamine elu mõõdu aastast aastasest Nõmme maja vanamoelise plüüshmööbliga tubades üksteisega nägeldes, viimna pidades ja vahetuna sõimeldes. Helbemäe on otse geniaalne selle "külmaja sõja" puhkemise kõige tühisemate põhjuste ja lihtlaste grupierumise kujutamises ja selle kaudu karakterite paljastamises. Romaani algul tuleb Nõmme majja elama ka neljas öde, neljakümne viie aastane Marie, kes on seni võõrad teeninud ja perekondlikust tardumusest pääsenud. Tema see tekeste vahetkordade vaatleja peamiselt ongi. Marie leeb ning arukas diplomaat ja puhvriks olek on suurepäraseks kirjeldatud. Tore huumor valgustab rusuvalt mõjuvat elupilti. Dramaatiliseks sõlmeks saab majja kasulapeks toodud väike vennatütar, keda lga öde äkki ärganud emalintinkli tõttu pütab enesele meelitada.

Helbemäe kõigis teostes on peahuvi suunatud inimesele. Näib, nagu juhiks tema tegelasi Goethe deivis: "Werde, der du bist!" — Saa selleks, kes sa oled. Munk Hinrikus leab oma tee, Mart Hilmer jõuab ka, kuigi suure hiline misega, teotsale, Valmar Sumer ei saa enesest kunagi teadlikuks, õekesete, peale Marie, on eneseteostamine hiljaks jäänud.

Romaanis "Ohvrialeev" võetakse see teema uuesti käsitlesele. Suvises Tallinnas kirjutab keskvaline ajalooõpetaja Martin Justus raamatut Sokratesest. Juhuslikult (ei tea küll, kas Helbemäe puhul võib rääkida juhuslikkusest, tema elu-teenistusse kuulub ka müstika) tekib tal armuvahekord noore juudi klaverikunstniku Isabellaga. Kõik sünnib nagu märgelavalt Sokratese tähe all, kus Justus näeb mõistust ja Isabella poeesiat. Kahe erineva temperamendi, vanuse ja eluusuutimise pulavikuline kontakt lõpeb ruttu ja traagiliselt. Isabella, kaotanud lootuse saada selleks, kes ta sisemiselt on või arvab enese olevat, ja armuvahekorraast asjata tuge või vähemalt ajapikendust otsitud, viib täide oma otsuse ja võtab oma elu. Martin Justus, kes oli arvanud enda "valmis" olevat, ei suutnud "purustada igapäevuse, väikluse, harjumuste ja mõistuslikkuse munakorust", ei suut-

ETS Lõuna-Rootsis tähistas Tobiasi 100-aasta juubelit

LUND (EPL). — 55 aastat tagasi kustus esimene maailmasõja lõpul Berliinis mõllava kopsugripi tagajärjel eesti andekamaid heliloojaid Rudolf Tobias, olles vaid 45. a. vanune. Seal oli ta jõudnud Saksa pealinna Muusikaülikooli õppejõu kõrgele kohale. Temast on jäänud eesti rahvale ta kõrgevõrtustlik looming. Rudolf Tobias 100. aasta sünnipäeva mälestamiseks korraldas Eesti teadusliku Seltsi (ETS) Lõuna-Rootsi Osakond ettekanke koosoleku ja kontserdi kadunu helitöödest Lundis, Grand Hotelli väikeses saalis sellest elava osavõtuga. R. Tobiase elukäigist ja tööst kõneles muusikateadlane Voldemar Aarelaid, Kopenhaagenist. Hiljem järgnes seltskondlik loosviibimine.

Avades koosolekut märkis Osakonna esimees dr. jur. Artur Taska, et on kummaltki märkimisväärne, et meie kultuurloole käsitsemisel on meie muusikalooming jäänud väeslasele ossa. Meie tähelepanu on rohkem pööratud meie teiste kultuurilade käsitsemisele ja uurimisele. Oleme jätnud unarusse meie arvukad ja andekad komponistid. Meie vennasrahva maal Soomes on heliloojate elu ja töö uurimine teiste kultuurilade kõrval jõudnud väga kaugele. Meie Osakonna pikas tegevusaastate reas käsitame täna esimest korda eesti muusikaloomingut. Käesoleval aastal moodus 100 aastat Rudolf Tobiasest sünnist. Tema saavutused kaasaegsete heliloojate hulgas kiitelt rahvusvahelises kuulsuses ja tunnustuses. Ta oli ainuke eesti helilooja oma kaasaegsete hulgas, kes vaatamata noorusele jõudis Euroopa muusikamaailma tippude hulka. Oma loomingu lähtealuseks asetas ta: usk ja eesti rahvuslus, usk ja eesti ürgne hing ning olemus.

Oma suurt armastust meie rahva ja selle ürgse olemuse vastu kõrvuti usuga ja piiblis väljenda.

tuud mõtetega käsitleb Tobias mitte ainult oma muusikalises loomingu vaid ka oma kirjalikes kaasaegsetele kodumaale. — Meie tänase ettekanke koosoleku ja kontserdi sihtiks on anda edasi teadmisi sellest eesti muusikakultuuri suurmehest ning äratada huvi meie muusikakultuuri senisest ulatuslikuma käsitsemise ja teadusliku uurimise vastu.

Järgnevalt käsitles pikemas ettekanandes muusikateadlane Voldemar Aarelaid Rudolf Tobiasi elukäiku ja loomingut. Rudolf Tobiasi isa Johannes Tobias oli Hiumaal, Käinas 16 aastat kösterorganistiks ja hiljem Kullamaal 24 aastat. Tema perekonnas oli 13 last, enamuses tütreid. Rudolf sündis teise lapse. Isa oli hea orelimängija ja omas hea lauluhääl. Muusikaanimes noore Rudolfi juures juba varajases lapseas. Klaveri algõpetust koos muusika teooriaga sai ta isalt. Juba 9. a. vanuses katsetab ta komponeerimist. Cihariduse sai ta Haapsalu kreiskoolis, kus õppis süstemaatilist klavimängu linna pianist Catharina von Gernetti juures, kes valmistas noore Tobiasi võime- te. Orelimängu aga õppis ta varajases nooruses oma isa juures Hilu-Käina kiriku orelil. 18. aastaseit komponeerib ta laule klaverisaates ja koraali eelmängu orelil.

1889. a. maabus Rudolf Tobias Tallinna, kus lõpetas Nikolai gümnaasiumi. Tallinna Toomkiriku organist Ernst Reinicke käest saab ta õpetust orelimängus ja muusika teoorias. Kord Tobiase perekonda külastav Milna Härma veendub Rudolfi andekuses ja lausub: "Minge ka teie Peterburgi, kus kõik need suurevaimud asuvad ja saage ka ise suurevaimaks." Rudolf Tobias astub Peterburgi konservatooriumi 20. aastaseit. Siin õppis ta muude hulgas kompositsiooni kuulsas suurmeisteri prof. Nikolai Rimski-Korsakovi juures. Tobiasel, kui silmapaistvale õpilasele määrati stipendium, kuid ärakuludeks sellest ei jätkunud. Ta andis kõrvalt tunde ja elas kitsastes oludes.

Konservatooriumi lõpetamise järele asus ta kodumaale, Tartusse, olles muusikakõpetajaks H. Treffneri ja Puschkini gümnaasiumides ning Reaalkoolis, samuti andis klaveritunde. Samuti abistas ta heliloojat A. Lätet tema töös G. Händeli oratooriumi "Juudas Makkabeus" ja F. Mendelssohni oratooriumi "Kristuse" kallal. Neli kontsertidel esitati ka R. Tobiasi ja A. Läte uumaid teoseid. Tobias avaldas järjekindlalt "Postimehes" artikleid muusikaküsimustes ja kontsertide arvustusi. Tartu päevil tekkis tal idee oratoorium "Joonase" loomiseks.

Tobiase ühistekes oli tutvuda Lõuna-Euroopa muusikauudistega ja esimesteks seal oma loomingu. "Vanemuises" antud õnnestunud kontsert andis talle selleks ka ainelist lisa. Algul sõitis ta Pariisi, kus kohtas eesti kunstnike. 1908. a. algul asus ta Saksamaale, kuhu ta perekond kodumaalt tuli järele. Siin tuli tal leida tööd ülevaipdamiseks, kusjuures ta jatkas oma oratooriumi "Joonase" komponeerimist. Selle esiettekannet 28. nov. 1909. a. Leipzigis Andrease kirikus ei läinud kõige paremini, kuna autor oli oma dirigeerimise võimeid ülehinnanud. Ta ei kaotanud meelt. Asudes Berliini 1910. a. mõttes ta oma loominguga süü ülesti õnneks katsuda.

Berliinis sai ta kindla koha Saksa Heliloojate Liidu muusika hinda-

miskomisjoni. Kui 1912. a. Berliini Kuningliku Muusikaülikooli rektor prof. H. Kretschmar oli tutvunud oratooriumi "Joonase" partituuriga, sai R. Tobias ajutise abilõpetaja koha muusikateooria ja kompositsiooni alal.

Muusikateadlane Voldemar Aarelaid Kopenhaagenist kõneles Rudolf Tobiasest.

Peatselt kinnitati ta samale kohale erakordseks õppejõuks ja lõpuks koorapäraseks õppejõuks. Tema helitööde ja orelitöötu muusikaülikooli kontsertsaalis toetas keegi Berliini pankur tõhusa summaga. Saades Muusikaülikooli õppejõuks pidi Tobias astuma saksa kodakondsusse ja minema sõjaväkke kuna algas 1. maailmasõda. 1916. a. vabastati ta aga tervistest põhjustel sõjaväest ja ta asus jälle õppejõu kohale Muusikaülikoolis.

Nüüd hakkas ta komponeerima uut oratooriumi piiblainetel "Sealpool Jordani" ja tähtis lõpetada kõik varemad poolelõpetavad helitööd. 18. augustil 1918. a. saadab ta kodumaale oma viimase kirja, kus märgib, et "minu närvid on täiesti läbi. Tervitage kodumaat poegi ja tütreid. Kasvagu, õitsegu meie isamaa, kui ka ainult helitööd. Põhked vintsutused ja sõjagaegsed rasked olud ei elujõu kurranud. Ta halgestus järsku sõjamõlhus levivasse raskekujulisse kopsugripi ja paar päeva hiljem kahtlus see suur ja paljutõotav talent 29. oktoobril 1918. a. alles vaid 45. a. vanune. Ta põrm sängitati Berliini Wilmersdorfi kalmistule.

Järgnevas kontserdi osas võis kuulata heliintendit Rudolf Tobiasi loomingust pateetiliselt avamängu "Julius Caesar", balladi sopranile ja orkestrile "Sest ilmanestis ilustas" (Kalevipoja ainel), klaverikontserti — re minoor, segakoorilaulu "Varas" (K.E. Soodi sõnad) ja lõpuks võimale "Eks teia tea..." orkestri ettekanedes.

Sisuküllane ettekanke koosolek koos kontsertosaga lõppes Osakonna abiesimehe fil. dr. Valev Uibopuu tänuõnudega muusikateadlasele Voldemar Aarelaile, kes ila esitatu kontsertpaal saamise ja sisu kohta andis asjatundlikke seletusi.

O. V.

Leinateated

Hartford, s Connecticuti osariigi USA-s suri 13. okt. Leena Külaots, sünd. 25. oktoobril 1890 Kaevas.

Austraalias suri 7. oktoobril Irma Ruus.

Ühendriikides suri 8. oktoobril August Pihel.

Adelaide, Austraalias, suri 9. septembril Rudolf Raud.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Noorte Kunstigrupi tegevus

Eesti Noorte Kunstigrupp alustab kolmapäeval, 24. oktoobril oma fotoringi kell 19. Grupi oma ruumides Grev Turegatanil nr. 35 III r. õpetab Jaak Kruusmägi fototöötlustele fotograferimist. Võimalus ka laboratooriumi tööks — alguses primitiivsemas vormis, kuid loodame saada ajakohast varustust. Küsimustele vastab Jaak Kruusmägi telefonil 86 72 60. Õilmaalmise kursuse tolmub samades ruumides neljapäeviti kell 19 Kristiina Kauri juhatusel. Teisipäeviti on ruumides vaba tegevus. Pühapäeviti kogunemine õilmaalmiseks linna kaunelmastel. Küsimustele selles osas vastab Mart Kikerpuu tel. 710 61 68.

GÖTEBORG

Sügisreviü

GES Nätterlingi oodatud sügispidu tolmub ka tänava ja nimelt Mardipäeval, 10. novembril Medborgarhusetis. Pidul algab tujuküllase ja mitmekesise eeskavaga. Hiljem tants. Lauld saalis. Elinaud pakub suupisteid ja jookavat. Kes soovib lauda ette tellida, palume helistada Jüri Hansenile, tel. 29 01 54.

ALINGSÄS

Sügisene koosviibimine.

Alingsäsi Eesti Selts korraldab laupäeval 10. nov. algusega kell 17 Alingsäsi Folks-Husi A saalis Mardipäeva puhul, sügisese koosviibimise. Kavas päevakohane sõnavõtt, ühislaule ja kohvilaud grillitõuga. Loteriüüri kaudu katteks. Alingsäsi eestlastele-tere tulemast!

BORÄS

Elteade

Boräsi Eesti Naisring korraldab sügisepöö 17. nov. Skolganen 21 algusega kl. 18. Täieldavalt edaspidi.

STOCKHOLM

Läänlaste-hilidlaste koosviibimine

Traditsiooniline läänlaste-hilidlaste koosviibimine tolmub laupäeval, 17. novembril kell 18 Eesti Majas.

Kavas: avaõnna A. Estrait, Too-silugude ettekanne helilindilt, kus kuulame moodunud aegade kajastusi Eestist, aulälänlaste Jussi Romoti ettekanneid ja traditsioonilise filmilnaitamene. Rikkalik väärtasjade loteri. Öhtusöök lõpet tantsuga, mille eest hoollitsevad tantsud pillimehed Põlhuud ja Strickman. Sissepäas 40,-, registrelada tel. 36 75 23 — Tammer, 99 21 20 — Niit või 715 21 32 — Est-ra.

GÖTEBORG

Ettekanne

Eesti Laenuhutu Ühisuse dir. Ventel annab lähemat informatsiooni ELHU tegevusest esmapööl 19. novembril kell 13.00 ning öhtul kell 18.30. Samuti teisipäeval 20. novembril kella 11.00—13.00 vahel vastab dir. Ventel hoiuste palgutamise küsimustele, A/S Eesti Maja ruumides, Drottningatan 27.

GÖTEBORG

Kontserdi etteade

Göteborgi Eesti Meeskoor korraldab laupäeval, 1. det. a.s. kontsertõhtu, mis lelab aset KPUM-KFUK kuuldesaalis, Parkatan 11. Nimetatud kontserdis, mille kava koosneb peamiselt eesti kooriloomingust, märgitakse õhtul meeskoori 10-aastast tegevust. Täpsemad andmed kontserdi alguse, solisti ja kava kohta avaldatakse hiljem.

TV Fredag

FREDAG 9 NOVEMBER

Skol-TV:
9.00—9.35 Norsk novellifilm: Mona 14. År. Färg. Högstadiet.
10.00—10.10 Switch on! 10. Lågstadiet. Färgskoleprogram:
10.30—10.55 Om — Hej, välkommen till mej. Färg.
11.00—11.20 Om barn och vuxna. Färg. Hej, välkommen till mej! (Textat)
Skol-TV:
12.00 Klotet 6. Färg. Lågstadiet.
12.20—12.35 Matematik, Åk 4—6. 2. Hur många? 1. Mellanstadiet.
12.45—13.00 Musik 2, Åk 2. Staffans-leken. Lågstadiet.
13.10—13.35 1800-talslitteratur: Individ och samhälle. 1. Romaner som film. Gymnasiet.
Färgskoleprogram:
14.30—14.55 Om — Hej, välkommen till mej.
14.50—15.35 Halvmen: Sänglandet. Färg. Ulla, Lasse, Britt-Louise Evarbitt och Pelle spelar teater.
17.25 Tapatumis. Ajankohtaisia suomalaisia. Aktiueli magasin 76r finskspråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Frågvisarna. Färg. Svar på frågor om allt mellan himmel och jord. Barn från hela Sverige frågar och Ulf Elfving, Sten Wahlström och Maj Ödman svarar. Programledare: Åke Magnusson.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 3.10 till Yuma — amerikansk Väster från 1967 med Glenn Ford.
21.00 Aktiueli och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 I blickpunkten — aktiueli, utrikespolitiskt magasin. Färg.
22.05—22.35 ca Dean Martin Show. Färg. Dean Martin och The Goldiggers underhåller tillsammans med kvällens gäster: Bob Newhart samt den yngre generationen Martin, Sinatra och Ball.

TELEVISION 2

16.55 Pella Jansson. Färg. 5. Vinter. I rollerna: Ola Wilhelmsson, Tommy Johnsson, Maud Hansson. (Textat)
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Jonsson & söner. Färg. Del 5. Barnvakten.
17.40 Jag skall ha glasögon — dansk kortfilm av Lulu Gulguln. Färg.
18.00 Hur uppfanns barndomen? Färg. Barn har alltid varit barn med långa uppfattades de bara som små vuxna. Under 1800-talet växte dock en ny syn fram: Man uppfann barndomen, en särskild tid i en människas liv, och i dag betonas det barnliga så hårt av många vuxna, att det leder till skarpa generations-motsättningar.
18.30 Allas Smith & Jones. Färg. Amerikansk westernserie med Pete Duel och Ben Murphy.
19.20 Riksbildning.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Filmautomaten. Tv 2:s filmautomat, konstruerad ungefär som en fotoautomat som kan ta rörliga bilder, har gjort en turné genom mellansverige. Till denna rullande filmstudio har allmänheten varit välkommen att medverka med vad som helst — med levande insändare, sång och spel och mycket annat.
20.30 Tröt om ni vill. Färg. Ötroliga sanningar och lögnar i Tvåans osannolika tittarväring. Programledare: Bo Wanngård.
21.00 An anarkists död. Färg. Ett program av Birgitta Bergmark och Staffan Lamm om den italienska anarkisten Giuseppe Pinelli död under polisförhör och de många andra våldsamma dödsfallen i Milano efter bankkattatet 1969.
21.40 Sportnytt.
22.15 TV-nytt och väder.
22.30—23.05 Den blodröda gärdinen — fransk långfilm från 1932. Regi: Alexandre Astruc.
I rollerna: Jean-Claude Pascal, Anouk Aimée, M. Garcia, Jim Gérald, Yves Furet.

ÖREBRO

Mardissh

Laupäeval, 10. nov. korraldab Örebro Eesti Selts - mardipäeva koosviibimise Örebro maleklubi ruumides, Storgatan 55. Algus kell 6 öhtul. Koosviibimisele osavõtta soovijail palutakse ette teatada seltsi juhatusle hiljemalt 6. nov. kas otseselt või telefonil 18 69 68, 18 78 25 või 13 13 58.

Helbemäe...

nud mõista lähedast inimest ega isemast, Sokratesest rääkimata. Ta tahab nüüd alandlikult "otsast peale hakata". "uues selguses ja uues tervikus."

Romaan "Ohvriäev" algab sümbolise pildiva aguli kap-saiaast, rõõvikuudest ja liblikatest. Sama elu ja hävingu jõud valitseb looduses ja romaani tegelastes. Isabella ja Justuse suhtes läheb täide Sokratese ütlus pärast surmaotsuse kuulutamist: "Kuid nüüd on aeg tulnud, kus me peame minema: minna surema ja teie elama".

HELMIELLER

Gert Helbemäe sündis Tallinnas 10. novembril 1913 ärimehe pojana. Lõpetas Prantsuse Lütseumi 1933. Töötas raamatukogumetnikuna, ajakirjanikuna, Eesti Ring-häälingu muusika- ja kirjandusosa-konna toimetajana ja Raadio-teatri näitejuhina. Põgenes 1944 Saksamaale, kus töötas UNKRA raamatukogus. Siirdus 1947 Londoni, kus ilinamen töötas ajalehes "Eesti Hääl" toimetajana.

Gert Helbemäe teosed: Preliüdid ("Chopin" elust), kuuldemäng. 1937. Lõõklaul, kuuldemäng. 1937. Võitlus inglisa (Rombrandti elust), kuuldemäng. 1938. Tallinna kirikukellad jutustavad, kuuldemäng. 1938. Tshai-kovski Haapsalus, kuuldemäng. 1939. Maria viitli, kuuldemäng. 1939. Augusta Carolinna, kuuldemäng. 1939. Kui sileendit kuul-mad... kuuldemäng. 1939. Requiem (Mozarti elust), kuulde-mäng. 1940. Lumikellukeste sind, lastejutt. 1940. Truudus Tallinnale, kuuldemäng. 1942. Augusta Caro-lina, näidend. 1942. Oleksin laulu-lind, kuuldemäng. 1942. Vana Toomas, jutustus. 1944. Oleksin laululind, näidend. 1946. Valikja-novelle ja legende. 1947. Raekooll õpilane, noorsoojutt. 1948. Elamata elu, romaan. 1952. Kägu ordoak-kaga, romaan. 1953. Öekesed, romaan. 1960. Sellest mustast muumast I—II, romaan. 1967—68. Ohvriäev, romaan. 1969. Alnuit ajutiseks, romaan. 1969. Minni ja Mikku, taks võitortavat, jutustus. 1968. Pagejad, romaan. 1971. Üe-lilgne inimene, näidend Juhana Liivi elust. 1972.

Meie armas

Lembit Jaanus

Sünd. 8.1.1888 Iisakus
Surn. 30.10.1973 Borås

Mälestavad sugavas leinas

LEHTI ja BO

LUISE

ÖDE ja VENNALAPSED
Eestis ja Siberis

Nüüd on lõppend valu,
Sina leidnud rahu,
Jätsid järel südameid,
Kes Sind mälestavad.

Matusetalitus toimub reedel,
9. novembril kell 11.00 Upp-
ständerise kabelis Borås.

Ootamatult lahkus igavesele
unele minu unustamata ar-
mas abikaasa, meie kallid isa
ja vanaisa

Robert Voldemar Väli

Sünd. 10.1.1896 Kuressaares
Surn. 1.11.1973 Stockholm

Sugavas leinas

MARIA

INGRID ja THOMAS

HANNA ja VÄINÖ

MARIANN

THERESE ja HARRY
Kanasas

Mälestus Sinust on
kustumatu!

Matusetalitus toimub teisi-
päeval, 13. novembril kell 12
Uppständerise kabelis Metsa-
kalmistul.

Kauaaegset aktiivset liiget
ja kallist kaasvõitlejat

Lembit Jaanus't

mälestavad

BORÅSI EESTI KLUBI

ERF BORÅSI OSAKOND

Kui esineb surmajuhutum

Konsulteerige suurima usaldusega
matusebürood

Thure Söderquist

Begravnings &
Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM

Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eritala:

Eestikombelised
matusetalitused

Õöpäevane valvekord

Stockholms Norrmalm Baptisti kirikus
Norrtullsgatan 37
(Odenplan juures)

peatakse järgmised jumalateenistused:
Laupäeval 10. novembril algusega kell 18.00
Pühapäeval 11. novembril algusega kell 14.00

Külasena kõneleb Toronto Baptistliku Koguduse jutlustaja

Kalju Raid

Göteborg austas eesti kirjanikke ja raamatut

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgis avati eesti raamatukogu plüvarem — 28. novembril toimunud kirjanduslik suurega Kristiline kiriku saalis, mis ühtlasi oli kirjanike Arvo Mägi ja Valen Uibopuu 60-ndate sünnipäevade tähistamiseks — neist oli esimene kohal, teine saatnud tervituse.

Pärast avasõna tolm. Arvi Moorilt korraldajate nimel, pühendus kava esimese osa juubilaril Arvo Mägi loominguga vaatlusele.

Kirjandusloolane Helmi Eller kõneles teemal "Arvo Mägi temaatika". Ta tähendas, et juubilaril kirjandusliku loominguga võib jaotada kolme temaatilisse rühma: Tartu miljö, maaelu ja ajalugu. Seoses selle liigitusega vaatles kõneleja ulatuslikumalt suuimat temaatilist rühma, s.o. ajaloolist, peatudes eriti Karvikute kroonika juures, mille neljas raamatus — Risti riik, Uued isandad, õigus hõlma all ja Lippude vahutes — esineb kolmkümmend generatsioon Karvikuid. Kokku on sarjas

mitmesajale inimesele elu antud. See annab tunnistust kirjaniku üli-
rikkast fantaasiast ja kujundamis-
suskusest nii paljude erinevate
krakterite ja elusaatuste loomisel.
Sari on oma teema ja aine alustuse
ja uldse idee poolest meil ainu-
laadne ega ole vist ka üheski teises
kirjanduses selletaolist olemas,
ülles kõneleja ning lisas: "Seega
annab Arvo Mägi looming tunni-
stust tema ajaloolisest ja kultu-
rilisest huvist. Suurel määral on
ta tegelema Tartu läbivaatami-
sega aja ja asukate suhtes. See
meenutab Balzac'i Pariisi krooni-
kat. Mägi kujundamisoskusele on
kõrge tase, oma nägu ja käse.
Karvikute sarjas on stiil vastavalt
kroonika iseloomule muutunud
lihtsamaks, rahvalikumaks, nagu
suuliste rahvapäriliste jutustaja
omaks."

Prosaoste kõrval iseloomu-
tas Helmi Eller Arvo Mägi luulet,
mis on ilmunud kahes kogus,
"Regivärsid" ja "Vastuhelgid", ja
järgivad prosaoste temaatikat.

Nendes on vanema aja
uskumisi ja kombelid tõstoonilises
regivärsis ja uuema rahvalaalu
laadis ja osalt vemmälvärsilikult
värsistatud sündmusi külas. Oma
isiklikud tunded ja meeleolud, mä-
lestuslikud elupildid lapsepõlvest,
nukravõitu mõtisklused parata-
matust kaduvusest, mis proosas
esinevad väga varjatult, on Mägi
toonud luulesse, aga sinnagi napilt.
Siis eesti kirjanike protreed ja
pastishid nende loomingule, rei-
simuljed assotsieeritud alalooaga,
mütide ja kirjandusega. Luuletus-
ed on sisu- ja mõtelihted, val-
mukuse, huumori ja ironiaga
vürtsitatud, ilmeka sõnastuse ja
rütmiaga.

Kõneleja puudutas üsna põgusalt
ka Arvo Mägi näidendeid, millede
"sündmustik põhineb peamiselt
inimloomuse tundide ja ihade
"väljängimisele".

Arvo Mägi luuletusi deklameeris
Helgi Laussen eeskujulikult väl-
jendusviisilis ja luuletuste sisu ta-
bava toendusega.

Arvo Mägi lugesi ise humoorse-
loo "Taevaminek" novellikogust
"Kiusaja". Enne ettekannet
kommenteeris ta lühidalt taeva- ja
põrguminekute teemasid kirjanu-
ses.

Meie armas isa ja vend

Villem Koern

sünd. 25.06.1903 Viljandis
surn. 02.11.1973 Hõganäsi

Leinavad

TÜTAR POEG

AUGUST

Perekondadega

Matusetalitus toimub laupäeval
10. novembril kell 13.00 Hõganäsi
krematooriumis.

Kallist kodusaarlast

Robert Väli't

mälestavad

ADELE LAANELA
perekonnaga

KSENJA KIPS
perekonnaga

OSKAR MALK
abikaasaga

LEIDA MIKKELSON
perekonnaga

ADELE LAID

Armast

Villem Koern'i

mälestavad leinas

MEETA ja HANS KOOP

perekonnaga

Oma armast vilistlast

Villem Koern'i

mälestab leinas

EESTI ÜLIÕPILASTE SELTS

Kava teine osa algas lauluet-
tekanne. Göteborgi Eesti Nais-
koor esitas Harry Truusi juhatusel
kolmi rahvalaule seadeldud lau-
lu: Riho Pätsi "Piil oli" helle",
Mari Saare "Linakatuja" ja
Eduard Tubina "Oh minu elded
eidevannad" (sarjast "Vanapiiga
laulud"). Ettekannet ilmetas kõ-
lapuhtus ja kindel tasakaaluhoiak
häälerühmade vahel. Tubina laul
tuli publiku nõudmisel kordamise-
le.

Järgnes Valev Uibopuu loomlu-
gu vaatus Helmi Elleri poolt. U-
ibopuul on seni ilmunud kuus ro-
maani ja viis novellikogu. Oma
kirjaniku-tegevust algas ta novel-
listina. Novellikogu "Viljatu puu"
ilmus a. 1940 ja "Linnud puuris"
1946. Kõik novellid nendes on õne-
tu lõpuaga. Kuigi ainealad, teemad,
miljööd, karakterid, ideed ja proble-
emid oma tootes vahelduvad,
jääb neist midagi kirjaniku üldi-
set iseloomustavaks. Tal on sa-
nuti omane kujundamistehnika.

Järg lk. 8

Rezhiim ei salli

Algus lk. 1

probleeme. Narkootikatarvit-
tamist vaevalt esineb, seda
suuremaks probleemiks on al-
kohol, mida peaaegu igast poest
võib osta vabalt, kui sa oled
juba passi omanik. Passi aga
saab juba 16-aastane. Millegi-
pärast jääb mulje, et 16-aasta-
set Eestis on oma arengus kui-
dagi nooremad kui samaealised
läänes ja nende ebakaines ole-
kus esinemine mõjub otse ma-
sendavalt.

Vinastunud avalikus kohas
tabatud noorte vanemad lang-
evad karistuse alla. ajaleht
Pärnu Kommunist jutustas hil-
juti, et linnanoortel on kombeks
sõita maale, veinid-viinad kaa-
sas. Tagasi tullakse alles va-
rahommikul ja vanemad näh-
tavasti ei pärgi, kus nad olid,
kaebab ajaleht. Kui mõni noor-
uk "vahele jääb", siis vane-
mad teevad imestunud näo: nad
pole kunagi märganud, et laps
jook ... Nähtavasti olevat te-
gemist esimese korraga. Tuu-
akse näited 15-aastaste al-
koholismist.

Ka Eestis on noortel moes
pop-muusika. Plaatidena on
kättesaadav n.n. estraadimuusika
Artur Rinne, Georg Otsa
j.t. artistidega, kelledest ka
noorimad, näit. tütarlaste
lemmik Jaak Joala ei laula eriti
läänemaiseid laule. Selle tõttu
on lääne pop-plaadiid ihaldatav-
ad ja neid lindistatakse üm-
ber, kui haruldusi. Toll võtab
rubla läänest saabuvatelt plaat-
idelt — ka siin näib olevat
sama "läänestumise" kartus,
mis sunnib pikki juukseid lühi-
keseks lõikama ja närimis-
kummi ärakolama.

Pärnu Kommunist kirjutab
ellenimetatud artiklis m.h.:
"Valikäärus tähtsime vastu
ei saa olla midagi tingimisel,
kui repertuaaris pole niisugu-
seld palu, mis ekstaasi viivad".

Üksik keskealine naine
soovib

tutvust

samasuguse mehega. Vast.
märgus. "Stockholm 73" all.
Poste restante, 171 20 Solna 1.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Stockholmi Eesti Fotoklubi

Stockholmi Eesti Fotoklubi järgmine kokkutulek toimub kesknädalal, 7. novembril Eesti Majas algusega kell 19.

Kavas on hra P. Kitsik'u pildiseeria Austriast. Kõik fotohuvilised, ka mitte liikmed on klubitulele teretunud.

Korp. Rotalia juubel jumalateenistus

Korporatsioon Rotalia 60. aastapäeva puhul toimub jumalateenistus laupäeval 10. novembril, kell 13. Jakob kirikus, Stockholmis, kus altariteenistuse peab õp. Karl Kool, jutlustab õp. Karl Laantee ning muusikalisel osas on kaastegavad sopran Helvi Klement, alt Koidu Ventser ja orelil Harri Kilisk. See on avalik ning kõik kaasmaalased on teretunud!

Virulaste koosviibimine

Virulaste koosviibimine toimub Mardipäeval, 10. novembril Eesti Majas Wallingatan 34. Meelallutuseks ettekandeld ja tantsuks mängivad tuntud pillimehed. Ka virulane Jussi Romot tuleb marditulele. Öhtusõögiks on eeltoit, hanepraad, veinid ja kohv — hind 48.-. Osavõttus palume teatada Eesti Maja perenaisele tel. 21 81 34.

Teretulemast.

GÖTEBORG

Mardi Maskeraad

Göteborgi Eesti Laste Mängukooli kasvandikud korraldavad oma kasvatajate kaasabil suure "MARDI MASKERAADI" laupäeval 10. nov. kell 11.00 Eesti Majas Drottningatan 27.

Saab olema palju lõbu, rõõmu, nalja ja naeru. Mängukooli pere ütleb teretulemast kõikidele eesti lastele, ka nendele, kes varem ei ole Mängukooli tegevusest osavõtnud. Palume ka laste vanemaid sellest lõbust osa võtta.

Ants Lauter surnud

Tallinnas suri 30. novembril tuntuimad eesti draamanäitlejad ja lavastajad Ants Lauter.

R. Persidsky surnud

Västerås suri 2. novembril basillaulja Rodja Persidsky, kes pikemat aega oli haiglas.

Rodja Persidsky oli pärit Tartust, kus ta varakult äratas oma toreda hällimaterjaliga tähelepäru ortodoksikiriku koorides. A. 1939 tuli ta Rootsi laulu õppima ja saavutas slingi varsti edu, m.h. mängides kaasa rootsi filmides, esinedes konsertidel jne. Ta laulis ka eestlaste poolt paguluse algusaastail mängitud ooperites, näit. Tosca Scarpiat. Viimaseil ajal elas laulja tagasiõmbunud Västerås. Teda jäi leinama abikaasa Ellen.

Göteborg...

Algus lk. 7

Uibopuu huvialaks on rellistlik elukujutus. Ta on eriti tähelepanelik looduse suhtes. Igas tema teoses ilmneb looduse armastus ja naulutus. Uibopuu teoste ülesehitustes näeme uuendusi, mis pole aga kunagi mooduse pärast, vaid kirjaniku intentsioonide esileasemiseks.

Kirjanike romaanidest tõstis pri. Eller eriti esile muhakat romaani. "Keegi ei kuule meid" (1948): "Selle romaaniga tõusis Uibopuu eesti kirjanike esiritta. Teos on omal alal tänaseini ületamata ja jääb meie ajalooromaani klassikasse samasuguse õigusega kui "Mahtra sõda". See ajalooliste sündmuste romaan sisaldab võimsaid massistseene, meelejäävaid karaktereid ja originaalseid kujuseid.

Kõneleja peatus veel lähemalt romaanide "Neli tuld" (1961), "Markuse muutumised" (1961), "Lademed" (1970) ja samuti a. 1967 ilmunud romaani "Janu" juures. Romaanis "Neli tuld" on pearahk inimesekujutamisel, kus juures miljövalik (eesti auriikul "Gloria") täidab pühlike mitmetahulist ülesannet ja võimaldab selgejooneliselt analüüsida iga inimese võitmatut isoleeritust ja paratamatut koosmängu ühiskonnas. "Markuse muutumised" käsitleb üksikisiku ja ühiskonna vastust kaasinimeste suhtes. Autori seltsukoh on pessimistlik: võimatu on olla aus, siras, sirgjooneline, omakasupüüdmatu ja humanaarne inimene. Ühiskond hõivab oma idealistid. Markus on eesti kirjanuse Don Quijote. Romaani "Lademed" peategelane Margaret/Margarita esindab üldsajajal kõne all olevat alienatsiooni, võraksjäämist. Romaanis antakse võimalus vaadelda eesti pagulasi ja nende ettevõtetid võbra silmaga. Tähelepanekuis ei puudu ironia. Romaan "Janu" on omaette füsioloogiline ja psühholoogiline uurimus. Uibopuu romaanid, nagu novellidki, lõpevad enamasti pettumuslikult ja nukra.

Novellide, jutustuste ja miniatuuride osas vaatles kõneleja lühidalt kogusid "Kahju läinud aegadest" (1949), ta ütles ta, et see on parimad novellikogusid meie kirjanduses. Sõnadega "Uibopuu on suutnud rikallikult kirja panna elu loendamatuid kombinatsioonide" lõpetas Helmi Eller oma lüheldase kuid sisutiheda sõnavõtu.

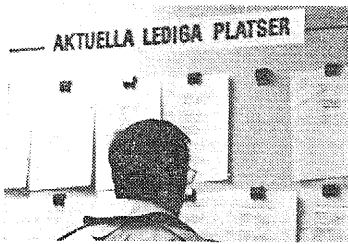
Peeter Koger kandis seejärel ette jutustuse "Hõberebane" kogust "Kahju läinud aegadest". Sobivalt meremeheliku väljendusviisi matkimisega, nagu seda mainitud jutustus tingib.

Evald Soomägi tänas korraldajate nimel esinejaid, kellelede algkooli õpilane Ivi Soomägi vahendas lilled andmist. Tänuosaliseks sai ka arvurohke publik, kes oli esinemistele tähelepanu ja aplausidega reageerinud.

Leva drägligt

Ekonomisk hjälp — en rättighet

Kommunerna är i vissa fall skyldiga att lämna ekonomiskt stöd i form av socialhjälp. Rätt till sådant stöd har den som på grund av ålderdom, sjukdom, handikapp eller minderårighet (under 16 år) inte kan försörja sig genom arbete och saknar tillgångar och inte heller får sin försörjning från annat håll, t ex från make.

Arbetslöshet kan ibland vara skäl för socialhjälp

Socialhjälp söks inom den kommun, där man vistas. Socialhjälpens bedöms och prövas individuellt och därför måste i varje enskilt fall göras en **noggrann utredning**. Beslut fattas av socialnämnden (sociala centralnämnden eller distriktsnämnd där sådan finns). I vissa fall kan dock tjänstemän direkt fatta beslut. Urtalning sker genom socialbyrån. Den hjälp som ges ska räcka till livsuppehållet. Innehav av t ex bil eller TV behöver inte vara ett hinder för att få socialhjälp.

De flesta kommuner har uppställt regler för socialhjälpens storlek. Reglerna kan variera från kommun till kommun. På en del håll ger man ett belopp som ska räcka till de månatliga utgifterna. Dessutom kan bidrag utgå för vård, t ex ersättning för läkarvård och medicin utöver vad försäkringskassan ger.

Ekonomisk hjälp av det här slaget är alltså en **rättighet** för den enskilde. Den som anser sig ha fått felaktig eller otillräcklig hjälp kan överklaga beslutet hos länsstyrelsen.

Förebyggande socialhjälp

Kommunen har också möjlighet att ge s k frivillig socialhjälp. Den kan ges i förebyggande syfte och även till andra grupper än gamla, sjuka och barn. Det kan gälla arbetslösa som inte är med i arbetslöshetskassa eller blivit utförsäkrade.

I princip föreligger återbetalningsskyldighet för frivillig socialhjälp.

Annat ekonomiskt stöd

Socialvärden kan också förmedla andra former av ekonomisk hjälp, t ex familjebidrag till värnpliktiga och bidragsförskott till ensamstående föräldrar (ger en viss ersättning för uteblivet underhåll).

Vad kostar socialhjälp?

Under 1972 fick 6,4% av befolkningen socialhjälp någon gång under året. Av dessa var en tredjedel barnfamiljer och två tredjedelar vuxna utan barn. Statistiken visar att socialhjälpens kostnader under 1900-talet stigit under perioder med ökad arbetslöshet. Socialhjälpens utgjorde 1972 1% av de totala utgifterna för socialpolitiken.

Socialstyrelsen

Social omvårdnad

Till de socialpolitiska åtgärder samhället vidtar för att öka människornas trygghet hör:

Socialförsäkringarna (folkpension, ATP, sjukförsäkring)

Hälsövård och sjukvård

Familjepolitiska åtgärder (t ex barnbidrag, barn tillsyn, bostadstillägg)

Socialvård

Socialvård är kommunala insatser med stöd av barnavårdslagen, nykterhetsvårdslagen och socialhjälpslagen. I ökad utsträckning satsas socialvårdens resurser på förebyggande åtgärder och på service åt olika grupper — barnfamiljer, pensionärer och handikappade. I allt socialt arbete söker man tillämpa en helhetssyn — man ser till individens hela situation och söker påverka levnadsvillkoren så att han eller hon ska kunna klara sig själv igen. De som arbetar inom socialvärden har tystnadsplikt.

Ansvar för varandra

heter en broschyr om socialvård som finns att hämta på försäkringskassan och socialbyrån.

